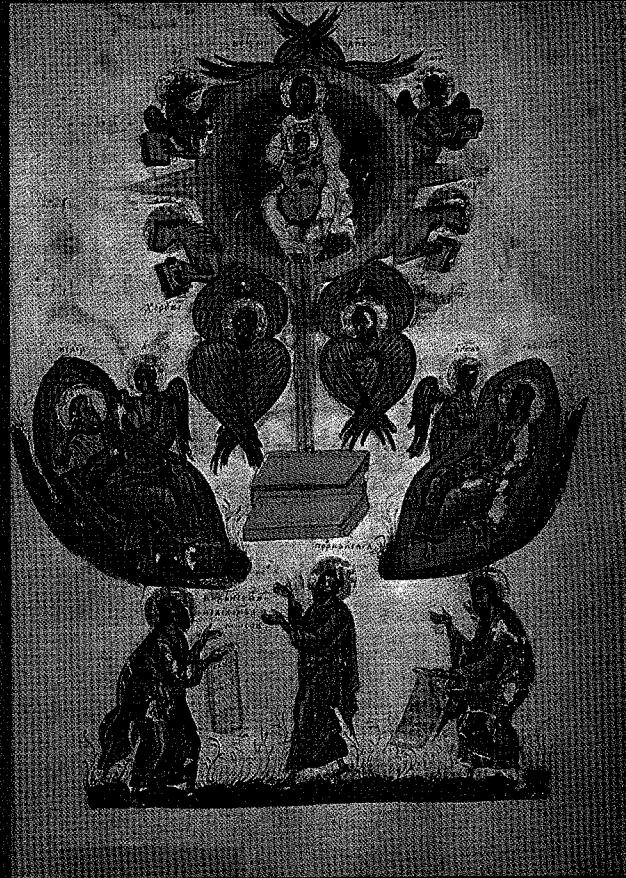

българистика Bulgarica

1869
БЪЛГАРСКА
АКАДЕМИЯ
НА НАУКИТЕ

СЪВЕТ ЗА
ЧУЖДЕСТРАННА
БЪЛГАРИСТИКА

15 / 2007

ISSN 1311-8544

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ЦЕНТРАЛНА БИБЛИОТЕКА
СЪВЕТ ЗА ЧУЖДЕСТРАННА БЪЛГАРИСТИКА

БЪЛГАРИСТИКА
BULGARICA

ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН

15/2007

СОФИЯ•2007

АКАДЕМИЧНО ИЗДАТЕЛСТВО „МАРИН ДРИНОВ“

На корицата: Видението на пророк Исаи, псалом LXXVI, Томичев псалтир, около 1360 г., Москва, ГИМ, Муз. № 2752, л. 129.

Редактор: ст.н.с. дфн Анилава Любенова Милтенова

Съставители: ст.н.с. дфн Анилава Любенова Милтенова,
ст.н.с. д-р Никола Рачев Казански, Емилия Якова Волева

© Централна библиотека на БАН, 2007

Адрес на редакцията:
Българска академия на науките
Съвет за чуждестранна българистика
ул. „15 ноември“ 1, София 1040, Бюлетин „Българистика“
Анилава Милтенова,
тел. (+359-2) 989 84 46 / 383, 384, факс: (+359-2) 986 25 00
E-mail: anmilten@bas.bg; bulgarist2@cl.bas.bg

© Велина Богданова Мавродинова, художник, 2007

ISSN 1311-8544

BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
CENTRAL LIBRARY
COUNCIL FOR BULGARIAN STUDIES ABROAD

**BULGARIAN STUDIES
BULGARICA**

INFORMATION BULLETIN

15/2007

SOFIA•2007
MARIN DRINOV ACADEMIC PUBLISHING HOUSE

On the cover: The Ptophesy of Isaiah, Psalm LXXVI, ca 1360, Moskow, GIM, Muz. No 2752, folio 129.

Editor: Assoc. Prof. Anisava Lyubenova Miltenova, PhD

Compiler: Assoc. Prof. Anisava Lyubenova Miltenova, PhD,
Assoc. Prof. Nikola Rachev Kazanski, PhD, Emiliya Yakova Voleva

© Central Library of BAS, 2007

Council for Bulgarian Studies Abroad
Bulgarian Academy of Sciences
Bulgárica, Information Bulletin
Address: 1, 15 Noemvri Str., Sofia 1040
Anisava Miltenova, tel. (+359-2) 989 84 46 /383, 384, fax: (+359-2) 986 25 00
E-mail: anmilten@bas.bg; bulgarist2@cl.bas.bg

© Velina Bogdanova Mavrodinova, cover designer, 2007

СЪДЪРЖАНИЕ

ВВОДНИ ДУМИ	9
Иван Сарандев — Писател български	9
БЪЛГАРСКА ЛИТЕРАТУРА	17
Книги 2007 г.	18
Съст. Емилия Волева	
Научна периодика 2007 г.	30
Съст. Емилия Волева	
ДИСЕРТАЦИИ	43
Съст. Никола Казански	
НАУЧНИ ФОРУМИ	47
Съст. Никола Казански	
ХОРИЗОНТИ	49
Даниела Асенова — Българистиката в Упсала — новаторство и приемственост	49
Малгожата Коритковска, Георги Минчев — Българистиката в Лодзкия университет	61
Доли Николаева — Международна фондация „Европейски форум“	68
НАУЧЕН ЖИВОТ	73
Явор Милтенов — Четвърти международен симпозиум „Преславска книжовна школа“	73
Веска Берова — Пета международна конференция за Ригас Велестинлис	76
Снежана Ракова — Международна научна конференция, посветена на 100 години от рождениято на акад. Иван Дуйчев	78
Недка Капралова— Шишманови четения 4: Иван Д. Шишманов — култура и политика	81
ПРОФИЛИ	83
Стеван Дойнов — Константин Косев на 70 години	83
Румяна Дамянова — Марина Смолянинова на 70 години	92
Славка Керемидчиева — Ронел Александър на 65 години	97
Анисава Милтенова — Рогер Юлин на 65 години	100

ОТЗИВИ	105
Лидия Терзийска — Н. Григораш. Украинската литературоведска	
българистика от XIX и средата на XX век: личности и школи	105
Елка Константинова — Човекът с много имена. Антология	
на българската проза от края на XX и началото на XXI век	109
Николай Вуков — Катя Михайлова. Странстващият сляп певец просяк	
във фолклорната култура на славяните	112
Зоя Барболова — Маргарита Симеонова. Езиковата личност Васил Левски	116
СЪОБЩЕНИЯ.....	121
Наградени учени в БАН	121

C O N T E N T S

PREFACE	9
Ivan Sarandev — A Writer Bulgarian	9
BULGARIAN LITERATURE	17
Books 2007	18
Comp. by Emilia Voleva	
Periodicals 2007	30
Comp. by Emilia Voleva	
THESES	43
Comp. by Nikola Kazanski	
SCIENTIFIC EVENTS	47
Comp. by Nikola Kazanski	
OUTLOOKS	49
Daniela Asenova — Bulgarian Studies in Upsala	49
Malgozata Korytkowska, Georgi Minchev — Bulgarian Studies in University of Łódź	61
Doli Nikolaeva — International Foundation „European forum“	68
SCIENTIFIC ACTIVITY	73
Yavor Miltenov — Fourth International Symposium „Preslav Literary School“	73
Veska Berova — Fifth International Conference on Rigas Velestinlis	76
Snezhana Rakova — International Scientific Conference dedicated to the 100 Anniversary of Academician Ivan Duychev	78
Nedka Kapralova — Shishmanov Readings 4: Ivan D. Shishmanov — Culture and Politics	81
PROFILES	83
Stefan Doynov — Konstantin Kosev at 70	83
Rumyana Damyanova — Marina Smolyaninova at 70	92
Slavka Keremidchieva — Ronel Alexander at 65	97
Anisava Miltenova — Roger Gyllin at 65	100

REVIEWS	105
Lidia Terziyska — Natalya Demyanivna Grigorash. Ukraine Literary Bulgarian Studies in from XIX to the middle of XX century: Personalities and Schools	105
Elka Konstantinova — Man with Many Names. Anthology of the Bulgarian Fiction from the end of XX and the beginning of XXI century	109
Nikolay Vukov — Katya Mihailova. A Wandering Blind Singer Mendicant in the Folklore Culture of Slavs	112
Zoya Barbolova — Margarita Simeonova. The Language Personality of Vasil Levski	116
ANNOUNCEMENTS.....	121
Awarded Scientists in BAS	121

УВОДНИ ДУМИ

Писател български

(Из пленарния доклад, изнесен по време на честването
на сто години от рождението на Емилиян Станев (1907–1979)
в София, Големия салон на БАН)

*ЮНЕСКО обяви за изключителен неговия принос
към световното литературно и културно наследство*

Той беше до болка българин в своя творчески свят; като талант — жизнелюбив, драматичен, пластичен и сладкодумен; той съсредоточи в себе си и в своето художествено творчество — макар да изобразяваше отделни исторически събития от миналото и настоящето — цяла България: тази, която идеше от епохата на богомилите и Средновековието, и онази, на чиито борби беше съвременник.

Чрез българина и всичко българско общуваше със света; чрез неговите разкази и повести, новели и романи светът общува с българския национален дух и култура.

Емилиян Станев навлиза в литературата през втората половина на 30-те години на миналия век заедно с писатели като Светослав Минков, Владимир Полянов, Димитър Димов, Илия Волен. Той е достатъчно чувствителен като художник, за да разбере, че пътят към голямото изкуство води през неутъпкани пространства и заедно с това — достатъчно силен като дарба, за да намери този път към голямата белетристика.

До 1945 г. Е. Станев пише предимно разкази, събрани и публикувани в сборниците „Примамливи блъсъци“ (1938), „Сами“ (1940), „Вълчи нощи“ (1943) и „Делници и празници“ (1945). Показателно е, че първата му книга се открива с разказ („Крадецът и кучето“), обединил трите основни теми в неговата белетристика — човекът, животните и природата. В „Примамливи блъсъци“ той помества два разказа, които ни пренасят в света на животните и разкриват суровата красота на природата. Разказите „През зимата“ и

„Пролетни стремежи“ наистина се оказват симптоматични за по-нататъшното развитие на писателя; сборникът „Сами“ поставя началото на цяла поредица книги за животните и природата — „Вълчи нощи“ (1943 и 1947), „Дива патица“ (1946), „Тежък живот“ (1948), „След лова“ (1954 и 1956) и др.

Сложни и многообразни са отношенията между писателя и природата. Трудно е да се намери в тях една доминанта, която би ги изчерпала и обяснила. Индивидуално неповторимото в неговите художествени наблюдения върху природата и нравите на животните е отсъствието на преднамереност. Е. Станев усеща природата — именно усеща! — чрез самата нея, отвътре. Неговите природни картини и описание не светят с ослепителен, но краткотраен блесък, а с равната и спокойна светлина на материалната ѝ същност. Природата е нещо безпределно голямо, което крайната човешка мисъл не е в състояние да обхване. У него тя е първично усещане, тя не дразни интелекта, не отприщва литературни асоциации, защото я улавя със сетивата си: в зрението си, слуха — чрез багрите ѝ, тонове, аромат, движение; в миризмата на тревите, в польха на вятъра, в глухия шум на гората, в мълниеносните скокове на белката, в тръбния рев на елените. Той не пренебрегва един аспект за сметка на друг, защото се стреми към синтез на целостта. Дълго и търпеливо обработва своите усещания, докато ги превърне в стил.

Твърде бедно и едностранично би било изображението на човека от Е. Станев, ако той е разкрит единствено като безпощаден изтребител на животните. „Жivotното ни е потребно да се въздигнем чрез него“ — е последното изречение на разказа „Смъртта на една птица“. В него писателят ни разкрива образа на человека и неговите взаимоотношения с животното в по-различна и усложнена връзка. Жестокият ловец е изчезнал, за да отстъпи място на душевното раздвоение, на моралните угризения от нелепостта на смъртта. Разумът парализира инстинкта при срещата с животното, охлажда кръвта, блокира двигателните реакции. Така секундата за изстрела е пропусната. Смъртта у Е. Станев не е еднозначно понятие. В нейното пресъздаване писателят е запазил художествената мяра, онази граница, в която описание остава все още естетическо явление, освободено от отблъскващата натуралистичност. Писателят третира живота като процес, ретроспективно детерминиран — с начало в миналото; в бъдещето процесът е безкраен. В изчезването на конкретните му форми — смъртта — той вижда действието на закона като предпоставка и необходимост за неговата вечност.

През 1948 г. излизат новелата „В тиха вечер“ и повестта „Крадецът на праскови“. Последната повест е едно от най-известните му произведения. Върху фона на семейните взаимоотношения между Елисавета и нейния съпруг — застаряващ полковник, в които цари студенина и недоверие, появата на сръбския военнопленник Иво Обренович изведнъж променя мислите и всекидневието на героинята: превръща се в магнитен център за нейните

желания и чувства. По своята самотност и отчужденост от обкръжаващата я среда, в която е заставена да живее, Елисавета твърде много се родее с Ема Бовари от романа на Гюстав Флобер. В нейния образ са въплътени черти на вечната жена, на изконната ѝ жажда за ласка и обич, за продължение на рода. Затова границите, които са поставени в повествованието, са условни. В тия исторически рамки белетристът търси решения на вечните проблеми за правото на щастие, свобода и красота. В повестта „Крадецът на праскови“ е съхранен свят, оживял благодарение на пластичния талант на писателя — изпълнен с нравствена героика, с красота и неподправени човешки вълнения. Просмукан от жестокост, този свят убива Елисавета. А с нея изчезват красотата на сърдечните трепети, благородната саможертва и желанието да се живее. Изчезват поезията, любовта и красотата.

През октомври 1950 г. Е. Станев започва работа върху „Иван Кондарев“ и в продължение на 14 години пише този роман. Последната му (четвърта) част излиза през 1964 г. Творбата ни потапя в събитията, свързани с подготовката, избухването и разгрома на въстанието от септември 1923 г. В „Иван Кондарев“ писателят демонстрира определени интереси към философските проблеми на националната ни история. Тези интереси намират по-нататъшно развитие в романите „Легенда за Сибин, преславският княз“ (1968), „Тихик и Назарий“ (1977) и „Антихрист“ (1970).

Е. Станев търси един конфликт, който трябва да надхвърли рамките и значението на националното, да прerasне в общочовешки. Търсенето на този конфликт го отвежда в историческите събития на XIII век — в епохата на богомилите и съборите против тях; във времето, през което царува българският цар Борил. Сибин е търсещ дух, неговата мисъл е в непрекъснато движение, в непрестанни гностични гърчове: дали ще е на лов, или в леглото на кирия Ефтерпи, на Бориловия събор в Търново или в прегръдките на Каломела, в душата си той навсякъде носи раздвоението. Сибин в замисъла на писателя би трябало да бъде интелектуалният представител на българската родова аристокрация, обременен от една прабългарска наследственост в религиозните вярвания и бит. „А защо да не предположим, че през XIII век — казва авторът в една интервю — е имало такъв един умен човек? Сибин е последната издънка на знатен български род, на последния български род. У него има интелект, но в душата му живее още езичеството, той усеща някакво единение със звездите, със света, с тайнствените сили на съдбата. У него се борят християнските норми, богомилската доктрина, почит към стария Тангра и младостта, жизненото. Той е подложен на непрекъснати терзания, той е трагичен дух.“

Трагизмът на Сибин обаче трябва да търсим не толкова в борбата на християнските норми и богомилската доктрина с езичеството, колкото в историческата обреченост на неговата позиция, резултат от мъчителна ду-

ховна еволюция. По същество тази позиция е отрицание на историческия прогрес и разумност на историческото развитие. Обективният смисъл на неговото поведение се изразява в субективен стремеж да се върне развитието назад, към езичеството и доброто старо време на прадедите. Тъкмо затова Сибин не можеше да не загине — неговият край е предопределен, защото неговият идеал е прабългарското общество в условията на една развита феодална държава, каквато е България по онова време.

Онова, което Сибин не успява да осъществи в интелектуалните си терзания, постига отец Силвестър — той отхвърля учението на богомилството, след като вече е отрекъл догмите на официалната религия, и на тяхно място поставя силите на разрушението и на съзиданието. И по такъв начин всъщност извежда в най-висока степен свободното човешко създание. Но в своите интелектуални прозрения отец Силвестър се откъства толкова напред, че рискът да остане неразбран от еклезията се превръща в заплаха за физическото му оцеляване. Неговите идеи срещат една обществена организация и съзнание, които не са готови да ги оползотворят, и макар обективно да са обогатени с прогресивно съдържание, в конкретния исторически момент те се превръщат в заплаха за съществуването на обществото. Смъртта на отец Силвестър прераства в историческа потребност. Той е трагична личност по същите причини, по които и Сибин, само че с обратен знак. Историята не прощава не само на ония, които я теглят назад, но и на нетърпеливците.

Ако в „Легенда за Сибин, преславският княз“ и в „Тихик и Назарий“ писателят изобразява по-ранните стадии от разпространението на богомилството в България, сблъсъкът му с официалната християнска религия, непреодоляното езичество в съзнанието на средновековния българин, в романа „Антихрист“ той се обръща към изпълнената с много войни и исторически превратности действителност от XIV век, т.е. към времето преди падането на българската държава под турско робство.

В литературната анкета Е. Станев отбелязва: „После недейте забравя, че „Антихрист“ е много автобиографичен. Това са моите душевни етапи, през които съм преминал, проектирани и пренесени върху един друг свят.“ Но ако това обяснение е свързано с индивидуалните авторски предпочитания, пак в анкетата срещаме мисъл, която е ключова за проникване в идейната проблематика на романа: „Фактически бих казал, че и тук конфликтът е между духа и разума... Смятам, че българинът е повече склонен към известна рационалност, че обръща гръб на духа, че много му се иска да повярва в духа.“ Върху тази автобиографична първооснова писателят поставя и художествено изследва черти от българския национален характер, изкрисализирали в ретортите на историческите събития и в дни на върховни изпитания.

Под формата на разказ от първо лице, на автобиография, или, ако се изразим с терминологията на епохата — на житие, героят на романа Теофил, със светско име Еньо, описва своя живот, събитията, в които е участвал или наблюдавал, лицата, с които е общувал и за които е съхранил спомен. Животът на Еньо е бурен, изпълнен със съдбоносни решения и превратности: по някаква странна прищявка на съдбата и най-чистите, и най-благородните му намерения и помисли го отвеждат на противоположни и немислени преди това брегове. Сякаш времето е съсредоточило в неговата съдба своите собствени противоречия и съмнения. Защото, ако има нещо, което го характеризира най-изчерпателно, това са съмненията и противоречията, белязали превратната епоха на Иван Александър. Образът на Теофил е по същество течен синтез и в същото време чрез него писателят размишлява върху националната съдба и характер на българина. Но той е и още нещо, което го отделя и прави звено между настоящето и бъдещето — той е исихаст и еретик, когото съдят публично и наказват, пленник на турците и очевидец на падането на Търново, той е поет и разбойник, за да завърши своя път като народен закрилник и мъстител. Теофил е високо надарена личност, образован и просветен ум, устремен към разгадката на „световната тайна“. Не по силата на вътрешно призвание избира духовния си път, религията за постигане на истината. Изборът му е продиктуван не толкова от душевна нагласа, колкото от липса на други възможности. Епохата е поставила своя ограничителен отпечатък и върху духовното поприще. И тъкмо в този факт е заложена първопричината на главния конфликт. Теофил носи в духовната си структура елементите на едно рационално мислене, което търси обективни критерии за изводите на ума, потвърждение в непосредствената житейска практика и опит.

Писателят е уловил двете главни тенденции в българското общество през последните десетилетия на XIV век и ги е фокусирал в образите на Теодосий, Евтимий и Теофил. Първите двама са не само идеолози на официалната българска църква, но и духовните стратеги на Второто българско царство през онази епоха. Така че конфликът с Теофил е закономерно неизбежен и двупосочен: от една страна, той е гносеологически. В лицето на Теофил и Евтимий се срещат представителите на два философски възгледа на познаваемостта на света, за същността на истината, които взаимно се отричат. На второ място този конфликт е социален. Отхвърляйки молбата на Теофил за помощ по време на съдебния процес, Евтимий се ръководи от интересите на държавата, на обществото. Убеден е, че еретиците със своето учение и дейност отслабват съпротивителните сили на царството, правят го лесна плячка за нашествениците от север и от юг. В конкретната политическа обстановка позицията му е исторически върната — държавникът подчинява личните си чувства и симпации на интересите и потребностите

на обществото. Още повече, че в дадения исторически момент единството, сплотеността на народностната общност са повече от необходими, те са жизнена потребност. Евтимий правилно схваща, че политически и духовно разединена, българската държава представлява лесна плячка за нашествениците, които тревожат нейните южни граници. И същевременно дълбоко се заблуждава, че посредством християнската религия и църква е възможно да се неутрализират отрицателните последици за от branителната мощ на страната от политическите раздори и разпокъването на царството.

Писателят скоро ни убеждава, че държавническата му мъдрост е ограничена от неговата църковна длъжност и затова относително целесъобразна. Развръзката идва бързо. Търново е паднало. Навред пожари, смърт и разруха. В такъв един момент учител и ученик отново се срещат, за да направят трагична равносметка за своята вина пред народа и да вземат решения за бъдещето. Теофил се обръща към своя някогашен духовен наставник с молба да благослови решението му. Но преди това тегли уравнителната черта, която по справедливост отрежда заслугите и вината на всеки от тях в този съдбоносен за България момент: „Ето: рекох, отче, изоставени сме от царе и боляри – Бог поиска смъртта, дяволът ни измами. Ти с горния Ерусалим, аз с отрицанието му спомогнахме да се пороби българският народ. И кой е този, който ни осъди? ... Не отказвай благословията си...“ Отговорът обаче е категоричен и отрицателен: Евтимий отказва да благослови сатаната. Ученикът няма друг избор, освен да приеме решението му: „И аз се убедих – пише той в житието си, – че е била напразна надеждата ми да се разберем. Поклоних се на теб и на смяния дякон и се разделихме завинаги“.

Кое ги разделя завинаги? Без съмнение онова, което Теофил възnamерява да предприеме за въдеще: „... помолих те да благословиш бъдещите ми дела. Ти попита какви са и аз ти доверих, че ще събера робите да мъстя и да се боря с поробителя; на насилието ще отвръщам с насилие, на силата със сила; око за око, зъб за зъб, защото блудната земя не знае закони.“ С една дума, героят излага една политическа програма за активна въоръжена съпротива против нашествениците. И тази програма, както е известно от нашата национална история, остава в сила до началните десетилетия на XIX в., когато се променят организационните ѝ форми, но не и нейното съдържание.

Като еретик Теофил е един от „виновниците“ за катастрофата, постигнала Второто българско царство, но неговата обективна вина е по-скоро субективна беда: той носи в себе си първите тръпки на ренесансовия човек, на новото мислене и светоусещане. Следователно, по силата на тия качества, той е изпреварил обществените условия и историческите потребности. Той идва с идеи и представи, които заварват една социална и духовна действителност, подчинена на средновековната схоластика и мистика, па-

лизирала волята за действие, за активно вмешателство в хода на събитията. Тъкмо поради тия причини не може да не влезе в конфликт с официалните представители на царството, защото принадлежи на времето, което идва, но още не е дошло, въпреки че е предопределено да дойде. Теофил е човек на бъдещето, защото чрез личности като него историята сътворява формите на своето развитие и изпреварва самата себе си. Историческата ограниченност на Евтимиевата позиция в „Антихрист“ разделя учителя и ученика този път окончателно.

Макар и да ни връща шест века назад, романът „Антихрист“ на Емилиян Станев кореспондира с някои от най-наболелите проблеми на нашата действителност. А тази връзка до голяма степен определя и реалното му присъствие в духовния свят на съвременника. Писателят се домогва до смисъла на процесите, които зреят в недрата на историята, назовава точно движещите сили на историческото развитие в прогрес, пречупени през индивидуалната съдба на отделния човек.

Ето защо романът „Антихрист“ е едно от най-високите постижения не само на автора, но на българската историческа романистика.

Емилиян Станев винаги е бил актуален във времето — от първата си книга, сборника с разкази „Примамливи блясъци“, до последната незавършена — „Насън и наяве“. Той е художник с изключителна самовзискателност, работи винаги на високи обороти, с висок интензитет, но за разлика от мноzина свои колеги публикува твърде малко. Може би тъкмо на този факт се дължи, между другото, и осезаемостта на неговото присъствие в съвременната литература. Създаденото от него придава на националната литература особен аромат и колорит. Неслучайно той е един от най-превежданите български автори. Един писател, по чиито художествени изяви светът съдеше и ще продължава да съди за българския творчески гений.

Иван Сарандев

АКАДЕМИЧНО ИЗДАТЕЛСТВО „МАРИН ДРИНОВ“

ЗА НАС

Историята, развитието, традициите на Академично издателство „Марин Дринов“ са свързани с историческата 1869 г. В условията на робство и емиграция с ентузиазма и усилията на шепа учени и ученолюбиви труженици, между които Марин Дринов, Васил Друмев, Васил Стоянов и др., и с помощта на пламенни родолюбци от средата на българската емиграция във Влашко и Русия се основава Българското книжовно дружество. Организатори и редактори на изданията на Дружеството са неговите първи действителни членове — Марин Дринов и Васил Друмев.

С превръщането на Българското книжовно дружество в Българска академия на науките през 1911 г. Академията разгръща значителна издателска дейност, преодолявайки много трудности поради липса на собствени издателство и печатница.

През 1949 г. се създава Издателството на БАН. През 1994 г. по случай 125-годишнината от основаването на БКД Издателството с печатница на БАН се преименува в Академично издателство „Марин Дринов“.

Днес Издателството е издателско-полиграфически комплекс за академична книжнина — монографии, речници, справочници, енциклопедии, сборници, списания, научнопопулярна литература, учебни помагала от всички области на знанието.

Сред многобройните издателства в наши дни Академично издателство „Марин Дринов“ е едно от най-уважаваните и предпочитани издателства както от авторите за верността си към традициите и своя богат опит, така и от читателите, които от неговите издания получават актуална научна информация, идеи за прилагане на теорията в практиката.

С издаваната от него академична книжнина Издателството спомага за повишаване ролята на науката в живота на страната, за подпомагане на културното и икономическото развитие на нашия народ и повишаване на неговото национално самочувствие. Неговата продукция е средство, чрез което българската научна мисъл заема своето място в световната научна мисъл. Със своите издания Издателството допринася за издигане на националния и културния престиж на страната ни в чужбина.

Контакт

Адрес:

1113 София, ул., „Акад. Георги Бончев“, бл. 6
тел. (+359 2) 72 09 22, 979 34 49

факс (+ 359 2) 870 40 54
E-mail:baspress@abv.bg

Директор

акад. Ячко ИВАНОВ
тел. 72 09 22, 979 34 49

БЪЛГАРСКА ЛИТЕРАТУРА

Рубриката съдържа периодика и книги (монографии, сборници, учебни помагала, речници и др.) за 2007 г. По отношение на научната периодика, която тук е представена за пореден път, от съдържанието на всяка книжка са подбрани статии, студии и научни съобщения на български автори, които изследват българистични теми и проблеми в областта на хуманитарните и обществени науки (история, обществознание, археология, кирилометодиевистика, език, литература, изкуствознание, традиционна и съвременна култура и др.). Поради спецификата на настоящия информационен бюллетин не се включват научни изследвания от чужди автори, преводни материали (от чужд на български език), както и рецензии, обзори и др. Принципно е отразена научната периодика за 2007 г. В случай, когато няма излезли книжки от определено периодично издание за 2007 г., са отразени последните регистрирани години. Книгите с липсващ ISBN и периодичните издания с липсващ ISSN са означени със знака *.

От редактора

КНИГИ 2007

BOOKS

ОБЩ ОТДЕЛ / GENERAL

Археологически открития и разкопки през 2006 г. С., Национален археологически институт и музей – БАН, 2007. 648 с.

ISSN 1313-0889.

Главен редактор: Христо Попов

Книгата съдържа информация и отчети за всички разрешени теренни проучвания, обособени в следните дялове: „Праистория“, „Тракийска археология“, „Антична археология“, „Средновековна археология“ и „Теренни обхождания“.

ГРИГОРОВ, Валери. Метални накити от средновековна България. С., Национален археологически институт и музей – БАН, 2007. 254 с.

ISBN 978-954-91587-6-2.

Монографията е посветена на една от най-големите групи археологически паметници – металните накити за украса на тялото, изследван е техният генезис и развитие, както и мястото им в културата на българите през VII–XI в.

ДИМИТРОВ, Емил. Човек на дълга и честта: досието на Михаил Арнаудов. С., Вулкан-4, 2007. 168 с.

ISBN 978-954-4881-092.

За първи път е представено и анализирано личното досие на големия български учен и общественик.

ДОНЧЕВА, Стела. Медалиони в средновековна България. Велико Търново, Фабер, 2007. 338 с.

ISBN 954-775-699-0.

Цялостно изследване и класификация на група предмети, представлящи дребната металопластика от раннохристиянската епоха в България

ДРИНОВСЬКИЙ збірник – Дриновски сборник. Харков–София, АИ Марин Дринов –

Том I. 2007. 260 с. ISBN 978-954-322-186-8.

Сборникът съдържа статии и научни съобщения от български и украински историци.

КОНЕВ, Илия. *Вук Караджич за българите и европейската българистика.* С., Пропелер, 2007. 338 с.
ISBN 978-954-9367-64-5.

Изследване върху Балканското просвещение и делото на Вук Караджич. Съдържа непубликувани материали от архива на сръбския славист и актуализиран превод на „Додатак к Санкtpетербургским сравнителним речницима“.

НИКОЛОВ, Васил. *Неолитни култови масички.* С., Национален археологически институт и музей – БАН, 2007. 266 с.
ISBN 978-954-91587-5-5.

Изследването е посветено на група неолитни предмети с предполагаема култова употреба от българските земи. Съдържа богат илюстративен материал.

ПЕНЧЕВ, Васил. *Свирепа философия. Творчеството на Радичков като философска тема.* С., АИ Марин Дринов, 2007. 129 с.
ISBN 978-954-322-131-8.

Опит за философско осмисляне на Радичковото творчество.

ПРЕСЛАВСКА книжовна школа. Шумен, УИ Епископ Константин Преславски –
Т. 9. 2006. 449 с. ISBN 978-954-577-401-0.

Отг. редактори: Мария Тихова и Веселин Панайотов

В сборника са включени доклади от Международния симпозиум „Велика Моравия – Велики Преслав“ (май, 2006), обособени в разделите „Филология“ и „Археология, история, богословие“.

ИСТОРИЯ / HISTORY

АВДЕВ, Стоян. *Българските средновековни монети.* С., Бесике, 2007. 250 с.
ISBN 978-954-916-353-7.

В книгата са описани, датирани, идентифицирани и класифицирани български монети от XII и XIV век. Хронологически са подредени 82 монетни типа, сечени от девет български царе и четирима самостоятелни владетели в седем различни номинала: перпери, стамини, аспри, грошове, асариони, торнезета и фолари.

ВЪРХУ храстите не падат мълнии. Комунизмът – житейски съдби. С., Институт за изследване на близкото минало, 2007. 334 с.

ISBN 978-954-959-701-1.

Съставител: Даниела Колева

Сборникът съдържа разкази, събрани в хода на проекта „Разбудена памет: гласове отдолу“, чиято цел е да насърчи активната рефлексия върху близкото минало.

ГЮЗЕЛЕВ, Васил. Кавханите и ичиргу боилите на Българското ханство-царство. С., Фондация Българско историческо наследство, 2007. 244 с.

ISBN 978-954-919-831-7.

Изследване върху системата от държавно-административни и военни институции в ранносредновековна България.

ДРЕВНИТЕ цивилизации в българските земи. С., Национален археологически институт и музей – БАН, 2007. 105 с. +37 с. приложения.

ISBN 978-954-91587-7-9.

Редактори: Васил Николов и Красимир Ников

Сборникът съдържа статии на изтъкнати български археолози и тракологози.

ЖЕКОВ, Живко. България и Византия VII–IX в. Военна администрация. С., УИ Св. Климент Охридски, 2007. 390 с.

ISBN 978-954-072-456-0.

Сравнително изследване с акцент върху темната организация, наложила се във Византия, и появата на комитатите в Българското ханство по същото време.

ЖЕЧЕВ, Николай. Българите в Галац през Възраждането. С., АИ Марин Дринов, 2007. 245 с. + 24 с. приложения.

ISBN 978-954-322-078-6.

Книгата е посветена на българската емигрантска общност в румънския град Галац през възроджденската епоха до 1878 г.

ЗЛАТЕВ, Златко. Комитетската организация в България (1870–1872). С., Кота, 2007. 159 с.

ISBN 978-954-305-215-8.

В монографията се изясняват обстоятелства и факти около дейността на Васил Левски като създател и главен организатор на Вътрешната революционна организация в България.

ЗЛАТКОВА, Мария. Богдан Филов. Живот между науката и политиката.
С., Алтея, 2007. 340 с.

ISBN 978-954-750-012-9.

Авторката се спира на по-значимите моменти от дейността на известния български учен и политически деец.

ИЗСЛЕДВАНИЯ по българска средновековна археология. Сборник в чест на проф. Рашо Рашев. Велико Търново, 2007. 415 с.

ISBN 978-954-775-703-5.

Отг. редактор: Павел Георгиев

Материалите в сборника са в областта на археологията, историята и културното наследство на Второто българско царство.

КОСЕВ, Константин и Стефан Дойнов. От Шипка и Плевен до Сан Стефano и Берлин. С., АИ Марин Дринов, 2007. 410 с. + 24 с. черно-бели и цветни илюстрации.

ISBN 978-954-322-226-1.

В книгата е направен опит за нова интерпретация на Освободителната война в контекста на сложните взаимоотношения между Великите сили в навечерието и по време на войната.

КЮСТЕНДИЛСКИ четения 2003–2004. Кюстендил, 2006. 227 с.

ISBN 978-954-9445-06-0.

Сборникът съдържа доклади от съвместните научни конференции на Историческия факултет при СУ „Св. Климент Охридски“ и Регионалния исторически музей „Акад. Йордан Иванов“ – Кюстендил под наслов „Спасители и спасени в историята“ (2003) и „Националното и регионалното в историята“ (2004).

МАКЕДОНО-Одринското опълчение. 1912–1913 г. Личен състав. С., Главно управление на архивите, 2006. 895 с.

ISBN 978-954-9800-52-4.

Съставители: Я. Александрова и др.

Справочникът е съставен по архивни документи, съхранявани в Дирекция „Централен военен архив“ – Велико Търново.

ОБРЕЧЕНИ и спасени. България в антисемитската програма на Третия райх. Изследвания и документи. С., Синева, 2007. 482 с.

ISBN 978-954-998-363-0.

Научен редактор: Георги Марков

В сборника на базата на богат архивен материал са изнесени нови детайли в продължаващата дискусия за спасяването на българските евреи през Втората световна война.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА на промяната. С., УИ Св. Климент Охридски, 2006. 487 с.

ISBN 978-954-07-2439-3.

Съставители: Искра Баева и Пламен Митев

Сборникът съдържа докладите, представени на конференцията под едноименния наслов, посветена на новите насоки в съвременната българска историопис, проведена в София през ноември 2004 г.

ПЪРВАТА световна война на Балканите. С., Военно издателство, 2006. 319 с.
ISBN 978-954-509-361-6.

Сборникът съдържа доклади и научни съобщения, изнесени на международната научна конференция, проведена в София през октомври 2005 г.

ХРИСТОВ, Тодор. Легитимирането на държавната власт и селските бунтове от 1900 г. С., Фондация Извор, 2007. 338 с.
ISBN 978-954-866-302.

Изследвани са условията, проблемите и стратегиите при легитимирането на държавната власт с акцент върху социалния и икономическия контекст на събитията в България през 1900 г.

ЕТНОГРАФИЯ И ФОЛКЛОР / ETHNOGRAPHY AND FOLKLORE

АНЧЕВ, Анатол. Юнгиански подход към българския фолклор. С., Lege Artis, 2007. 224 с.

ISBN 978-954-993-371-0.

Първо по рода си изследване, в което с методите на аналитичната психология се разглеждат редица основни жанрове от българския фолклор: пословици, поговорки, гатанки, песни, приказки, анекдоти, вицове, проектирани на фона на българската традиционна култура.

ГЕОРГИЕВ, Минчо. Ритуалният дискурс. С., АИ Марин Дринов, 2007. 102 с.

ISBN 978-954-322-153-0.

Изследването се основава на културни факти от кръга на българските лечителски обреди. Търсени са съответствия между традиционните лечителски практики и тези на архаичните и „примитивните“ народи.

ДЯКОВ, Томислав. Форми на масовата култура. С., УИ Св. Климент Охридски, 2006. 237 с.

ISBN 978-954-07-2427-0.

Обект на анализ е контактът на фолклорната култура с масовата култура и някои резултати от това взаимодействие.

ЕТНОЛОГИЯ и демонология. С., Импресарско-издателска къща РОД, 2007. 216 с. ISBN 978-954-47600-41.

Съставители: Константин Рангочев, Росен Малчев, Николай Ненов
Сборникът съдържа статии и материали, посветени на религиозната, фолклорно-религиозната и светската (политическата) митология и демонология по българските земи.

ИЛИЕВА, Анна. Теория и анализ на фолклорния танц. С., АИ Марин Дринов, 2007. 198 с.

ISBN 978-954-322-111-0.

За първи път българските фолклорни танци се разглеждат като единна система според принципите на тяхното изграждане.

КАЛЬОНСКИ, Алексей. Юруците. С., Просвета, 2007. 470 с.

ISBN 978-954-01-2045-4.

Историко-реконструктивно и антропологично изследване на установилата се в Югоизточна Европа по време на и след османското нашествие общност на юруците.

НАРОДНИТЕ занаяти. Минало, настояще и бъдеще. Габрово — Т. I. ISBN 954-775-534-X.

Съставител: Ангел Гоев

Сборникът съдържа материали, представени на международната научна конференция, проведена през септември 2005 г. в Етъра—Габрово.

ПРОБЛЕМИ на българската градска култура. С., АИ Марин Дринов — Том 4. Личността между усилието и резултата в утвърждаването на българската градска култура. 2007. 206 с. ISBN 978-954-322-116-5.

Отг. редактор: Гатя Симеонова

Поредният том от поредицата е посветен на ролята на личността в българския урбанизационен процес, с особен акцент върху приноса ѝ за създаване на национална култура от градски тип.

ЦВЕТКОВ, Пламен С. Народностно потекло и национално самосъзнание. С., Нов български университет, 2007. 552 с.

ISBN 978-954-535-454-0.

Българските, балканските и славянските национални специфики се разглеждат в контекста на етногенезиса и формирането на нациите в общоевропейски и световен мащаб.

РЕЛИГИЯ / RELIGION

ДИНЕВА, Валентина. Софийската Мала Света гора. С., Медиатама, 2007. 365 с.

ISBN 978-954-918-052-7.

Обект на изследване са манастирите около София, образували т.нар. Мала Света гора. Проследени са възникването и развитието, промените в архитектурния строеж, социалната роля и значимостта на духовни-те средища в различните исторически периоди. Богато илюстрирано издание.

МИШКОВА Иглика. Prosfhora. Просфори (печати за хляб). С., Етнографски институт с музей—БАН, 2007. 120 с.

ISBN 978-954-845-832-0.

Двуезичен каталог на сбирката с просфорни печати от българска етническа територия, представена за първи път в изложбата „Просфора. Хляб и литургия“, на образци от фондовете на музеи в София, Смолян и Варна. На български и английски език.

ЕЗИКОЗНАНИЕ / LINGUISTICS

АРХИВСКИ НОМОКАНОН. Български ръкопис от XIV век. Фототипно издание. Шумен, УИ Константин Преславски, 2007. 258 с.

ISBN 978-954-577-448-5

Съст. Ангел Кръстев и Цветанка Янакиева.

Изданието възпроизвежда фототипно най-ранния известен църковноюридически сборник № 1160 в ЦИАИ в София, който възхожда към среднобългарската книжовна традиция от средата на XIV в.

БАРБОЛОВА, Зоя. Имената на забрадката в българския език. С., АИ Марин Дринов, 2007. 154 с. +16 с. цветни и черно-бели приложения.

ISBN 978-954-322-115-8.

Етнолингвистично изследване на около 270 наименования, в които са съхранени данни за символното и функционалното значение на забрадката като задължителен елемент от българския женски национален костюм.

БОНДЖОЛОВА, Валентина. (Не)съществуващи думи: Оказионалното словотворчество. Велико Търново, УИ Св. св. Кирил и Методий, 2007. 216 с.

ISBN 978-954-524-597-8.

Въз основа на богат материал са анализирани разнообразните начини за образуване на оказионализми в речта на медиите и рекламата.

ВИДЕНОВ, Михаил. **Идентификация по езика въз основа на съвременната българска реч.** С., Фенея, 2007. 290 с.
ISBN 978-954-949-905-6.

За първи път голям обем езиковедски знания са насочени към занимаващите се с криминалистика. Представена е методика за идентификация на пишещите и говорещите на български език.

ЖЕРЕВ, Стоян. **Българското книжовно дружество и възрожденските теоретични възгледи за националния характер на новобългарския книжовен език.** С., АИ Марин Дринов, 2007. 220 с.
ISBN 978-954-322-151-6.

В монографията са представени теоретичните възгледи за характера и развитието на българския книжовен език преди и след появата на Българското книжовно дружество. Анализирана е ролята и значението на БКД за утвърждаване националния характер на българския книжовен език и за развитието на българското езикознание.

КАРАГЬОЗОВА, Снежина. **Езикови характеристики на рекламияния дискурс.** Габрово, ЕксПрес, 2007. 135 с.
ISBN 978-954-8606-36-3.

Цялостна широкоаспектна разработка върху езика на рекламията в България.

КИРОВА, Людмила. **Компютърните технологии и българският език.** С., СЕМАРШ, 2007. 266 с.
ISBN 978-954-802-180-7.

Книгата е посветена на социалните говори в сферата на информационните технологии и на жанровете във виртуалното пространство. Проследява се еволюцията на специалния език и неговите пластове – компютърна терминология, професионална лексика и жаргон.

КРУМОВА-ЦВЕТКОВА, Лилия. **Семантичната категория „количество“ и нейното изразяване в българския език.** С., АИ Марин Дринов, 2007. 208 с.
ISBN 978-954-322-084-7.

Цялостно изследване на семантичната категория „количество“, разгледана като обединяваща именната и глаголната квантификация.

КУЦАРОВ, Иван. **Теоретична граматика на българския език. Морфология.** Пловдив, УИ Паисий Хилендарски, 2007. 638 с.
ISBN 978-954-523-376-1.

Книгата е предназначена за студенти и учени филологи.

ЛАКОВА, Мери. Въпросите и въпросителните изречения в българския и полския език. С., АИ Марин Дринов, 2007. 188 с.
ISBN 978-954-322-070-0.

Изследването представя проблематиката на частновъпросителните изречения в съпоставителен план от гледище на семантиката и граматиката.

ЛИКОМАНОВА, Искра. Славяно-славянският превод. Лингвистичен подход към художествения текст. С., УИ Св. Климент Охридски, 2007. 302 с.
ISBN 978-954-072-434-8.

Съпоставително структурно-текстологическо изследване на междуславянските преводи.

ПАРАШКЕВОВ, Борис. Немски елементи в говора на банатските българи. С., УИ Св. Климент Охридски, 2007. 302 с.
ISBN 954-072-340-X.

В 425 речникови статии в етимологичен план са разгледани 466 заемки, възприети пряко или косвено от немския или чрез немския език, като в конгломерата от езици и говори в Банат са издирени възможно най-достоверно техните източници или съответствия в съседните немски, румънски, унгарски, сръбски и хърватски говори.

ПЕТРОВА, Анастасия. Концептите в полето 'радост' – сходства и различия в балканския лингвокултурен ареал. Велико Търново, УИ Св. св. Кирил и Методий, 2007. 180 с.

ISBN 978-954-524-591-6.

В изследването е разработен един от актуалните проблеми на балканистиката – балканските сходства в областта на семантиката и дълбинното сближение в езиковите структури, резултат от многовековната културна симбиоза в балканския ареал.

СРЕБРАНОВ, Румен. Чечкият говор. С., АИ Марин Дринов, 2007. 334 с.
ISBN 978-954-322-230-8.

Първо цялостно лингвистично изследване на чечкия говор.

ТОВА чудо – езикът! С., УИ Св. Климент Охридски, 2007. 436 с.
ISBN 978-954-072-374-7.

Съставител: Петя Асенова и др.

Сборникът съдържа материали и изследвания в чест на изтъкнатия български езиковед проф. д-р Живко Бояджиев.

ЦИБРАНСКА-КОСТОВА, Мариана. *Етюди върху кирилската палеотипия XV–XVIII в.* С., Гутенберг, 2007. 203 с.
ISBN 978-954-617-017-0.

Комплексно изследване върху проблематиката на южнославянските първопечатни книги. Обект на анализ са различни аспекти на кирилските палеотипи – извори, език, текстологически особености и роля в книжовната и културната традиция.

ЧОРОЛЕЕВА, Мария. *Семантичната категория степен и нейното изразяване в българския език.* С., АИ Марин Дринов, 2007. 196 с.
ISBN 978-954-322-112-7.

В монографията се разкрива същността на семантичната категория степен, установяват се нейните значения и се представят средствата за изразяването ѝ в съвременния български език, като са анализирани всички средства от различни езикови равнища – синтактични, морфологични, лексикални, фразеологични, словообразувателни.

ЛИТЕРАТУРОЗНАНИЕ / THEORY OF LITERATURE

АЛИПИЕВА, Антоанета. *Дневниците на българските писатели от втората половина на XX век.* С., Просвета, 2007.
ISBN 978-954-01-1907-7.

Литературно-историческо изследване на дневниковия дискурс като автентично свидетелство за разноречивия български интелектуален живот от втората половина на XX век.

АНГЕЛОВА, Снежана. *Вратите.* С., Одри, 2007. 143 с.
ISBN 954-9904-52-9.

Изследване върху религиозната поезия на Атанас Далчев.

АРЕТОВ, Николай. *Убийство по български. Щрихи от ненаписаната история на българската литература за престъпления.* С., Кралица Маб, 2007. 374 с.
ISBN 978-954-533-076-6.

Монографията е първи опит да се анализира българската криминална литература от Средновековието до наши дни.

ВАСИЛЕВ, Сава. *Разъблиchanето на метафорите. Личности, творби и сюжети в българската литература на XX век.* Велико Търново, Слово, 2007. 192 с.
ISBN 978-954-439-871-2.

Сборник статии, в които се проблематизира творчеството на Димо Къорчев, Владимир Василев, Светослав Минков, Атанас Далчев, Йордан

Вълчев, Йордан Радичков, Генчо Стоев с акцент върху междутекстостта и връзката художествена условност–политическа действителност.

ДИМОВА, Ана. Вицът като езиков и културен феномен. Немско-български паралели и контрасти. Преводимост. Велико Търново, Фабер, 2006. 348 с. ISBN 954-775-637-0.

Съпоставително изследване на социокултурната и езикова характеристика на вица в немската и в българската традиция.

ДОЙНОВ, Пламен. Българската поезия в края на XX век. С., Просвета – Част първа. 2007. 488 с. ISBN 978-954-01-2052-2.

Част втора. 2007. 544 с. ISBN 978-954-01-2053-9.

Панорамно изследване на българската поезия, нейните тенденции, тематични кръгове, лирически почерци и критическите им рецепции.

КЕНАНОВ, Димитър. Българистични простори. С., Жанет–45, 2007. 304 с. ISBN 978-954-736-154-6.

Сборникът включва текстологични изследвания и културологични анализи на ръкописи и произведения от българската литература в широките граници от златния Симеонов век до първите десетилетия на XX век.

ПОЕТИТЕ, времената, традициите. Петър Алипиев. Изследвания, материали, спомени. Велико Търново, УИ Св. св. Кирил и Методий, 2007. 199 с. ISBN 978-954-524-561-9.

Сборникът съдържа докладите от проведената през май 2006 г. национална научна конференция „Поетът Алипиев“ и неговото поколение в литературата.

СЛАВОВ, Атанас. Семиотика. Текст и разнищване. С., Просвета, 2006. 322 с. ISBN 978-954-01-1879-6.

Сборникът включва материали, публикувани или представяни от автора на научни конференции в периода 1959–2003 г.

СТАНКОВА, Радослава. Сръбската книжнина през XIII в. (контекст и текст). С., АИ Марин Дринов, 2007. 222 с.

ISBN 978-954-322-193-6.

Книгата представлява многостренно проучване в сравнителен план на сръбската и българската книжовна продукция през XIII в. в синхронен и диахронен аспект.

ЦАНОВ, Страшимир. Историософски аспекти на българската литература. Шумен, УИ Епископ Константин Преславски, 2006. 182 с.
ISBN 978-954-571-363-1.

Изследване върху въпросите, които поражда литературното концептиране на историята и българската национална идея.

ИЗКУСТВО / ART

ИВАНОВА, Венета, Валентин Ангелов, Божидар Козарев. Кънчо Цанев. С., Тангра ТанНакРа, 2007. 126 с.
ISBN 978-954-378-005-1.

Монографията представлява първото цялостно представяне на една от най-влиятелните фигури в развитието на българската дърворезба през втората половина на XX век. Богато илюстрирана. На български и английски език.

ПАСКАЛЕВСКИ, Спартак. Проекции на сакралното в изкуството на балканските художници от 20-те–40-те години на ХХ век. (Диалог и духовност, Т. II). С., 2007. 398 с. +73 с. черно-бели и 7 с. цветни приложения
ISBN 978-954-8925-4.

Многоаспектно изследване на сакралния феномен в изкуството на ХХ век чрез изкуствоведски анализ на историческите му форми и функции.

НАУЧНА ПЕРИОДИКА 2007

PERIODICALS

Архивен преглед. Главно управление на архивите. Отг. ред. Лидия Букарева. ISSN 0204-8132.

2006, № 1–2: Отчет за дейността на Главно управление на архивите през 2005 г., 14–60; Иванов, Н. Смесената българо-гръцка комисия и дейността ѝ по уреждането на проблема за гръцките църковни и училищни имоти (1919–1931), 80–96; Дертлиева-Киселиновска, А. Спомени и сведения за Априлското въстание от архива на Иван Андонов, 97–134; Димитрова, Р. Архивният фонд на Георги Парушев в държавен архив — Варна, 135–140; Агопян, М. Отражение на българо-турските отношения в етнодемографската характеристика на Ямболския регион в периода от 1878 г. до 30-те години на XX в., 141–146; Николова, В. Граждansкият сектор и държавата в годините на войните (1912–1918). Комитети и съюзи за благотворителността, 148–159; Нови постъпления в архивите, 169–179.

2006, № 3–4: Василева, И. Първан Първанов — адвокат и общественик, летописец на врачанския край, 93–99; Маринова, А. и Г. Стоянова. Гюро Михайлов и признателна България, 100–104; Косева, М. Македонското благотворително братство „Иван Гарванов“ — Стара Загора, 105–112; Котев, Н. и А. Котева. Към въпроса за ролята и дейността на военнослужещите от британските военни мисии в България в периода 1943–1944 г., 113–137; Билярска-Станкова, Д. Из документалното наследство на проф. Marin Drinov, 138–151; Петрова, Л. Държавен ансамбъл за народни песни и танци „Пирин“ — Благоевград, 152–164; Василева, М. Страници от административното, икономическото и стопанско развитие на община Роман (1908–1990 г.), 165–173; Колева, Г. Златан Стоянов Бръчков и архивният му фонд в държавен архив — Варна, 174–181.

Българска етнология. БАН, Етнографски институт с музей. Гл. ред. проф. Радост Иванова. ISSN 1310-5213.

2007, № 1: Лучев, Д. Проблемът за „майчиния език“ в българската етностатистика в периода 1881–2001 г. Един етнологичен

прочит, 36—65; Ракшиева, Св. и Г. Куманов. Пътят на една изложба [„Армъните в България“], 66—81; Комитска, А. Приказка за торлаците, 82—84; Тенева, Н. Мартеницата — традиция и иновация, 85—89; Комитска, А. Традиционни женски носии на торлаците от Северозападна България (XIX—XX в.), 90—104; Кирилова, А. Нови постъпления в Научния архив на Етнографския институт с музей при БАН, 105—109; Цанева, Е. Етнографският институт с музей при БАН през 2006 г., 124—130.

Българска реч. СУ „Св. Климент Охридски“. Факултет за славянски филологии. Гл. ред. Василка Радева. ISSN 1310-733Х.

2005, № 3: Несторова, П. Подлог със семантична роля *експериенциер* при ментални предикати, предикати за сетивно възприятие и за изразяване на емоция, 21—29; Георгиева, Цв. За един нов препозитивен компонент в съвременното българско словообразуване, 30—34; Тодорова, Б. Синтактично-семантични особености на един вестникарски текст, 35—41; Смядовски, Ст. Морфология на смъртта в християнството, 47—56; Мичева, К. Названието *поган* с неговите производни и знаците на нечистотата в българската традиционна култура, 57—62; Перчеклийски, Л. *Nomina attributiva* в текста на Троянския дамаскин (XVII в.), 63—76; Витанова, М. Неопределителни местоименни форми в българските диалекти, 77—84; Митринов, Г. За компетентността в научните публикации, 85—89.

2006, № 1: Стаданов, В. Какво да правим с литературата? (За целта и смисъла на хуманитарното образование), 5—9; Младенова, М. Езикова динамика и глобализация (За отражението на преводаческата практика върху отделни езикови употреби), 10—16; Лесева, Св. Семантични свойства и синтактично поведение на предикати за ‘контакт чрез удар’, 17—27; Мичева, В. Културни интенции на текста в „Старият вол“ от Елин Пелин, 28—32; Балкански, Т. и М. Димитрова. Българското кисело мляко и неговите названия в българския език, 33—41; Котева, М. Названия на обредния хляб за Коледа в южнославянските езици, 42—49; Перчеклийски, Л. Словообразувателната категория *nomina essendi* в текста на Троянския дамаскин, 50—61; Китанова, М. За произхода и значението на фразеологизма *да спи зло под камък*, 62—64; Велева, М. За произхода на устойчивото сравнение *гол като сокол* в българския език, 65—68.

2006, № 2–3: Савицка, И. Специфика на българската фонетика, 9–13; Балтова, Ю. *Nomina agentis* – значение и функция в текста, 18–22; Аврамова, Цв. По въпроса за „двустрannостта“ на словообразувателните афиксии, 23–29; Георгиева, Цв. За един нов модел с формант анти- в българския книжовен език, 30–34; Парашкевов, Б. Няколко думи за някои думи, 35–41; Радева, В. Към въпроса за заетите думи и тяхната употреба, 42–45; Крумова-Цветкова, Л. и М. Чоролеева. Абревиацията и нормативността в съвременния български книжовен език, 50–55; Бояджиев, Т. Еровата епентеза в българските диалекти, 56–63; Вакарелска-Чобанска, Д. Лексикални връзки на самоковския говор с другите български диалекти, 64–69; Тодоров, Т. Ат. Произход на една диалектна дума: *изпавам*, 70–71; Жобов, Вл. Бележки върху изразяването на притежание в белоградчишкия говор, 72–74; Младенова, Д. Една фонетично-лексикална изоглоса в българския език: *патлици* ‘ан– патльци‘ ан, *патлаци* ‘ан ‘патладжан’, ‘домат’, 75–83; Митринов, Г. Някои особености при употребата на падежни форми в южнородопските български говори, 84–91; Колев, Г. Зима (ми) е / мрази (ми) – ареална характеристика, 92–95; Павлова, Н. Названията на съдбата в български и немски език, 96–104; Панчев, И. Разбиранията за добро и зло като лингвокултурни концепти, отразени в българските и руските пословици, 105–109; Павлова, С. Направи добро..., 110–113; Васева, И. Пожеланията като израз на националната култура на българи и руси, 114–117; Балкански, Т. Призрачната еклезионимия в Средните Родопи, 118–120; Костов, К. Якоб Грим и Grammatik der bulgarischen Sprache von A. und D. Kuytak Cankof (1852). Предварителни бележки, 121–125; Бояджиев, А. Две редки думи със значение ‘мързелив’, 126–128; Миланов, Вл. Из историческия развой на да-формите, 132–136.

Български език. БАН, Институт за български език.
Гл. ред. ст.н.с. д.ф.н. Владко Мурдаров. ISSN 0005-4283.

2007, № 1: Пачев, А. България и българският език в Европейския съюз, 8–21; Питкевич, Св. Националният език в контекста на теорията за Европейския съюз, 22–33; Коева, Св. БулНет (лексикално-семантична мрежа на българския език) – част от световната лексикално-семантична мрежа, 34–49; Стаменов, М. Ив. Граматиката на конструкциите като алтернатива за описание на отношенията между синтаксис и семантика в граматиката и в лексикона. Част II: глаголи и конструкции, 50–62; Йовева-Димитрова, Сн. Дис-

курсивни варианти във и спрямо чуждоетнична среда, 63—69; **Сивова-Цанкова, П.** „Нека не просто да бъдем Ausländische Studenten, а да сме българските студенти в Mannheim!“, 70—76; **Легурска, П.** За теоретичната основа на проекта „Съпоставително-типологичен анализ на вторичната номинация на предметните имена в български, руски, сръбски, чешки, френски и английски език“, 77—89; **Лакова, М.** Отношение между структурата на изречението и структурата на извънезиковата ситуация, 90—95; **Сумрова, В.** Родово-граматичните обрани в българския език днес (Когато той е тя и обратно), 96—100.

2007, № 2: Савова, И. Текстовото време: към адекватното познание на темпоралността на езиковите текстове, 5—18; Попова, М. Още нещо към интерпретацията на метонимиията, 19—29; Петрова, Ст. Глаголите от свършен вид в българския език, 30—40; Троева, М. Промяна на спрежението на група глаголи в съвременния български книжовен език, 41—50; Кирова, Л. Съвременните инициални абревиатури, 51—62; Иванова, Ц. Образуване на прилагателни имена от глаголи в съвременния български книжовен език, 63—73; Георгиева, И. „Времето на денонащието“ като част от езиковата картина на света в българския и руския език, 74—81; Сребранов, Р. Селищното име *Боболин* или *Боголин* в Неврокопски Чеч и неговите паралели в славянската онимия, 82—85; Мурдаров, Вл. За правописа на един особен вид прилагателни имена, с. 86; Мурдаров, Вл. За честите съкращения и т.н. и т.нар., 87—88; Кърпачева, М. Библиография на българската езиковедска литература. 2006 г. (първо полугодие), 106—138.

2007, Приложение: Райнов, В. Шрифтът и подобията, 5—102.

Български език и литература. МОН.

И.д. гл. ред. чл.-кор. проф. Тодор Бояджиев. ISSN 0323-9519.

2007, № 4: Тенева, Т. „Прощално“ — различното Вапцарово стихотворение, 14—17; Станчева, К. За един възможен прочит на стихотворението „Песен за човека“ от Н. Вапцаров в 8. клас, 18—26; Симеонов, Ив. Българската литературна приказка, 37—46.

Годишник на СУ „Св. Климент Охридски“. Исторически факултет.
Отг. ред. доц. д-р Румен Донков. ISSN 0204-4005.

2006, 96—97: Ангелов, П. Подаръците в дипломацията на средновековните българи, 127—150; Радева, М. Историята в българ-

ското училище през XIX–XX в. Първите методики на обучението, 151–178; Йотова, Р. Политически и икономически отношения на България с ГДР до 1953 г. в талвега на съветската Deutschland-politik, 351–390; Маринова-Христиди, Р. Българската просвета: между съветизацията и традицията (1957–1959), 391–430; Кандиларов, Е. Електронниката в икономическата политика на България през 60-те–80-те години на XX век, 431–503.

*Известия на държавните архиви. Главно управление на архивите.
Отг. ред. Цочо Билярски. ISSN 0323-9780.*

2006, № 91: Дойнов, Д. Отново за Гюргевския комитет и историческото му дело, 3–19; Митев, Пл. Априлското въстание 1876 г. (историографски предизвикателства на времето), 20–31; Димитров, Е. Митрополит Симеон и Априлското въстание, 32–64; Балчев, Вл. Новооткрити писма за дейността на Пловдивската митрополия след потушаването на Априлското въстание, 65–132; Михайлова, Н. Априлското въстание от 1876 г. в документите на Архива на външната политика на Руската империя и Централния исторически архив на Москва, 133–152; Лечева, М. Френски документи за Априлското въстание, 153–174; Левакова, Св. Австро-унгарски дипломати в Европейска Турция за националните стремления на българите по време на Априлското въстание, 175–184; Маринкова, Л. Италианският консул в Русе Е. Де Губернатис за Априлското въстание, 185–192; Петров, П. Отвлечания и ислямизация през 1876 г., 193–250; Николова, П. Непубликувани писма на Хаджи поп Георги Тилев, 251–257; Жечева, С. Капитан Дагоберт Енглендер и параходът „Радецки“ в документи на ЦДА, 258–285; Билярски, Ц. Дневник на Марко Балабанов за българската дипломатическа мисия през 1876 г., 286–308; Бурилкова, И. Спомени на Велчо Велчев за Априлското въстание, 309–319; Симеонова, Р. Неизвестни документи за написването на „Историята на Априлското въстание“, 320–419.

2006, № 92: Малев, Л. Сблъсъкът държава-църква при избора на Търновски митрополит през 1935 г., 3–17; Гешева, Й. Законодателство по министерската отговорност и действия на земеделското правителство по съденето на бивши министри след Първата световна война, 18–32; Добриянов, Т. Планът Маршал – отворена врата за икономическото възстановяване на следвоенна Европа, 54–104; Баева, И. Послание на Димитър Михалчев от Прага през 1924 г. Опит за българска външнополитическа стратегия, 105–130; Тодоракова, М. Кореспонденцията на Врачанския областен съюзен

съвет на Военния съюз от 1919 г., 131—185; Трайкова, В. Андартското движение в Солунски санджак през 1904—1906 г. според архива на Княжеското българско търговско агентство в Солун, 186—243; Желев, Й. Възрожденските приписки по типикона на храма „Св. Петка“ в Брезник, 244—282.

2007, № 93: Леков, В. България и нейните съюзници на Дунавската конференция в Букурещ (януари—август 1917 г.), 3—31; Вачков, Д. Българският външен дълг в годините на следвоенното възстановяване (1947—1953), 32—51; Пенчева, Р. Творчески ремарки на Емилиян Станев към романа „Иван Кондарев“, 63—92; Билярски, Ц. Из кореспонденцията на Симеон Радев, 93—171; Котев, Н. Шифровани информации на българските военни аташета в годините на Втората световна война, 172—203; Николов, К. Моменти от живота на Владимир Караманов (по документи, съхранявани в ДА-Кюстендил), 204—245; Тодоракова, М. Кореспонденцията на Врачанския областен съюзен съвет на военния съюз от 1919 г., 246—282; Поппетров, И. и Р. Първанова. Спомени на д-р Илия Палазов, 283—336; Желев, Й. Османотурските документи в българските държавни архиви — състояние и перспективи, 337—353.

*Исторически преглед. БАН, Институт по история.
Гл. ред. проф. Георги Марков. ISSN 0323-9748.*

2006, № 5—6: Ангелов, П. Представата за евреите в средновековна България, 3—42; Николова, Б. Монаси и манастири в средновековната българска терминология, 43—61; Мучинов, В. Образът на балканския съсед във военните пропагандни периодични издания, насочени към редовия състав на българската армия (1934—1941 г.), 76—92; Мигев, В. Работата на българските специалисти и работници в Монголия през 60-те—80-те години на XX в., 93—109; Вачков, Д. Българският външен дълг в годините на Петролната криза (1973—1980), 110—139; Лачев, М. Каталог на софийските митрополити, 162—178.

2007, № 1—2: Владимиров, Г. Темата за Волжка България в българската историческа книжнина от Освобождението до 90-те години на XX в. — един проблем с продължение, 3—15; Бонева, В. Българският църковен въпрос и устройственият събор на Цариградската патриаршия (октомври 1858 г.—февруари 1860 г.), 42—84; Галунов, Т. Парламентарни избори и нарушения през 1927 г., 85—113; Божинов, В. Народно социално движение — Сговор 1932—

1934, 114—133; **Мантарлиев, Й.** Изборите за народни съвети в НР България през 1949 г., 134—167; **Йотова, Р.** Другото лице на Стената. Ролята на 13 август 1961 г. в отношението на държавите от социалистическия блок към ГДР, 168—190; **Чукова, Р.** България и Казахстан: петнадесет години от установяването на дипломатически отношения, 191—220; **Танчев, И. и С. Янева.** Институтът по история през 2006, 264—271; **Попова, Н.** Българска историческа книжнина през 2006 г. 272—288.

История. Гл. ред. проф. Георги Бакалов. ISSN 0861-3710.

2007, № 1: **Порожанов, К.** Защо траките не са *варвари* за Ксенофонт (Хен. Anab.), 1—6; **Лозанова-Станчева, В.** Първомартенската обредност в палеобалкански контекст, 7—20; **Петков, Ил.** Военно-политически отношения на тракийските династии в европейския югоизток и Мала Азия между втората половина на II — 80-те години на I в. пр.Хр., 21—33, **Анчев, А.** Пословиците и поговорките, представлящи лудостта като лечителски обред и отношението към нея, 34—53.

2007, № 2—3: **Станев, К.** Морето — неусвоеното пространство в Първото българско царство, 3—11; **Радев, И.** Страница за българската църква „Св. св. Кирил и Методий“ в Букурещ, 11—26; **Грънчаров, М.** Призовът на Виктор Юго от 1876 г. и митът за защитата му на българите, 27—30; **Йорданов, Кр.** Българо-югославските отношения и македонският въпрос (1944—1956г.), 86—94.

2007, № 4: **Проданов, Н.** Основни елементи на държавната политика спрямо циганите чергари в България до 1944 г., 11—25; **Енчева, Ст.** За един от строителите на нова България. Димитър Наумов (1852—23.VI.1884), 41—48.

*Литературна мисъл. БАН, Институт за литература.
Гл. ред. Радосвет Коларов. ISSN 0324-0495.*

2007, № 1: **Василев, Й.** „Литературна мисъл“. Опит за портрет на списанието като човек, 12—20; **Цанков, Г.** Изповедник на българските литературоведи [50 г. сп. „Литературна мисъл“], 21—23; **Иванова, Е.** Падането на сръбското и на българското царство: юначество и мъченичество, 37—60; **Манолакев, Хр.** Из европейските изкушения на българската възрожденска литература („Стоян и Рада“, „Изворът на Белоногата“, „Маминото детенце“), 102—132;

Галунова, К. За калпака и фрака. Размисли върху културната символика на пре/обличането в „Бай Ганьо“, 133—149.

Македонски преглед / Macedonian Review. Македонски научен институт. Гл. ред. проф. Димитър Гоцев. ISSN 0861-2277.

2007, № 2: Митев, Тр. Трибуна на македонските българи в Новия свят (80 години от създаването на в. „Македонска трибуна“), 5—36; Гоцев, Д. Политическият съдебен процес срещу ВМРО в Скопие през 1947 г., 37—58; Любенова-Бакалова, М. Скопският народен тетър 1941—1944 г., 73—96; Германов, Ст. Българо-югославски разговори по македонския въпрос (Стенографски протоколи, септември 1976 г.), 107—128; Петров, Т. Непубликувани документи за гибелта на полковник Борис Дрангов, 129—132.

Минало / Minalo. Гл. ред. Любомир Юруков. ISSN 1310-3415.

2007, № 3: Алексиев, А. Открита е фотография на отец Матей Светопреображенски 4—6; Мошев, А. Средновековни метални изделия с хералдически изображения, открити на територията на България (опит за обобщение), 7—15; Кацунов, В. Приписките — извор за състоянието на българската народност от втората половина на ХIII — до края на XIV век, 16—22; Маджаров, П. Българите и българските селища в Източна Тракия, 23—34; Кацарова, Р. Министър Димитър Тончев и модернизирането на законодателно-административната система в България, 35—44; Петков, Д. България и Съветско-югославският конфликт март 1948—октомври 1949 г., 61—81; Аврейски, Н. Българската народопсихология в митове, 82—92.

Проблеми на изкуството / Art Studies Quarterly. БАН, Институт за изкуствознание. Гл. ред. проф. Елка Бакалова. ISSN 0032-9371.

2006, № 3: Спиридонова, М. Демонични образи и христови притчи в българската възрожденска стенопис, 20—26; Алтънов, В. Печатни Библии от Европа, разпространени по българските земи през XVIII и XIX век, 27—35; Андиркова, М. Изкуството през 90-те години. Трансформация на институционалната рамка, 36—39; Димитров, Б. „Графити“ като феномен на масовата култура (между „вандализма“ и „изкуството“), 46—50.

2006, № 4: Маринска, Р. Българските художници и фотографията, 11–20; Гаджева, К. „Женският мотив“. Из илюстрациите в съветския и българския периодичен печат (1948–1956), 29–35.

2007, № 1: Цветков, Вл. Разслояване на стенописни фрагменти в Боянската църква, 3–6; Досева, И. Сполиите в Боянската черква: строителен материал или реликви, 7–12; Заров, Ив. Към иконографията на стенната живопис в купола на църквата „Св. Богородица Перивлепта“ в Охрид, 16–24; Кюмджиев, Ал. и Ем. Мутафов. Кога е изградена и изписана църквата при метоха Орлица, 25–31; Гичева-Меймари, Р. Куковден — дионисов или кабирически обред?, 36–51; Николова, Г. Новоразкрити стенописи от притвора на манастирската църква „Успение Богородично“ в Арбанаси, 51–55.

Проглас. ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Гл. ред. доц. Пенка Радева. ISSN 0861-7902.

2007, № 1: Радев, И. Художественотворческата ни интелигенция — пред изкушенията и алтернативите на българския живот, 5–18; Василев, С. Злато и власт в романа „Досиетата“ от Генчо Стоев, 37–56; Моллов, Т. За един топос на старобългарските есхатологични очаквания: пещерата, 137–144; Вътов, В. Фразеологизми с опорна дума „Бог“ в българския език, 145–155; Цонева, Л. Баницата като метафора, 156–164; Иванова, Ц. Съвременният български език, българската държава и светът, в който живеем, 165–172.

Старобългаристика / Palaebulgarica. БАН, Кирило-Методиевски научен център. Гл. ред. ст.н.с. Светлина Николова. ISSN 0204-4021.

2007, № 1: Гешев, В. Раннновобългарската падежна система, 40–64; Стаменова, А. По следите на един недоказан словообразувателен модел, 65–76.

2007, № 2: Николова, Св. Так называемое Первое слово Иоанна Экзарха Болгарского о Рождестве Христа и его греческий источник, 3–20; Велинова, В. Бележки върху „грешките“ в среднобългарския превод на Хрониката на Константин Манасий, 49–61; Табов, Й. и Н. Тодоров. Кръст с влашки надпис на ж^вгън Костандин, 76–82; Мусакова, Е. Конференция и Кръгла маса върху проблемите при описание на средновековните богослужебни книги, 85–89.

*Старобългарска литература. БАН, Институт за литература.
Гл. ред. Лиляна Грашева. ISSN 0204-868X*

2006, 35—36: Izmirlieva, V. From Babel to Christ and Beyond: The Number 72 in Christian Political Symbolism, 3—21; Илиева, Т. Екзегетическите текстове в старата българска литература от X—XI в., 38—74; Петрова, М. Бележки върху преславските керамични „етикети“ към мощи на светци (св. Мария/св. Марина Антиохийска), 75—96; Гагова, Н. Деспот Стефан Лазаревич, Птолемей Филаделф и кариерата на придворния философ Константин Костенечки, 97—124; Атанасова, Д. Загребският препис на Житието на св. Анастасия Римска-Вдовица (22. XII), 125—133; Савова, В. Службата за светите мъченици Сергий и Вакх в Синайския славянски празничен миней № 25, 134—143; Николова, Б. Заветът на св. Иван Рилски. За митовете и реалиите, 144—166; Найденова, Д. Историческата достоверност на лексикона „Суда“ като източник за законодателството на хан Крум, 167—180; Япова, Кр. Между сетивото и разума (Някои опорни моменти от историята на идеята за „подходящата“ църковна музика), 181—187; Геров, Г. За венценосните ктитори на Бачковския манастир, 188—210; Георгиева, Г. Публикации по старобългарска литература и култура, излезли в България през 2001—2002 г., 231—292.

*Трудове на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. Филологически факултет. Езикознание.
Гл. ред. проф. д-р Паисий Христов. ISSN 0204-6369.*

2006, 34 (2): Ницолова, Р. Изречения с да-форми, означаващи възможност, в разговорната реч, 11—22; Станева, Хр. Прагматична стилистика и книжовно-разговорна реч, 23—36; Алексова, Кр. Интензификатори, частици, междууметия и фразеологизирани глаголни изрази в изказвания с адмиративни глаголни форми, 37—50; Атанасов, А. Особености на някои безлични конструкции в разговорната реч на СБЕ, 51—58; Бонджолова, В. Феминативите — между неологичното и окационалното, 59—70; Вътров, В. Човекът и човешкият живот, представени от българските разговорни зоофразеологизми с образна компонента „куче“, „псе“, 71—84; Гецов, А. Дискурсът на популлярната преса, 85—92; Тишева, Й. и М. Джонова. За някои словоредни модели за топикализация в разговорната реч, 93—108; Ефтимова, А. За партитурното описание на мултимодалната комуникация и приложението му при анализа на един вид дискурс, 117—

130; Илиева, М. Фрагменти от българската неофициална картина на света, фиксирани чрез местоимения, 131—138; Каневска-Николова, Е. Функции и значения на доминирация определителен член -и в днешните централни родопски говори, 139—150; Маринов, Вл. Социолингвистическият маркер и речевата му проява, 151—156; Маринова, Й. За някои особености на съюзите в българската книжовно-разговорна реч, 157—164; Миланов, Вл. Езикова култура, езикова норма и разговорна реч, 165—180; Михайлов, М. Семантично преосмисляне на някои от сложните глаголни словоформи при употребата им в един съвременен родопски говор, 181—186; Неделчев, Н. По принцип няма проблеми, 187—196; Радева, П. Спонтанна ли е „спонтанната“ разговорна реч?, 197—200; Стоичкова, Л. Разговор с псевдоадресат (лингвистични бележки за квазиобщуването), 201—212; Козарекова, Сн. Съпоставка на немската система за транскрибиране НИАТ-DOS и системата за разшифроване на магнетофонен запис (СРМЗ) при ВТУ, 213—226; Бонджолова, В. Графичните оказионализми в медиите и рекламата, 227—255; Братанова, Б. Концептуализиране и езиково кодиране на каузативното събитие, 256—302.

Bulgarian Historical Review / Revue bulgare d'Histoire. Bulgarian Academy of Sciences, Institute of History. Ed.-in-Chief Virginia Paskaleva. ISSN 0204-8906.

2006, № 3—4: Vladimirov, G. Histoire et culture de la Bulgarie de Volga (Traits spécifiques), 3—24; Павловска, Цв. Царь Калоян и битва под Адрианополем — 14 апреля 1205 г., 25—50; Rewjakina, L. Die Kominterne, die Bauerninternationale und die Bauernparteien auf dem Balkan 1923—1931, 68—105; Найденова, Д. Письмо патриарха Иерусалимского Хрисанта Нотараса, 145—154; Ташева, А. и Н. Котев. „Погруженные во мрак Балканы“. Полный список британских военных миссий на Балканском полуострове: 1941—1944 гг., 168—180; Popova, N. Littérature scientifique bulgare en 2005, 302—326.

2007, № 1—2: Raikova, M. Sur l'histoire au droit séculier en Bulgarie médiévale (d'après certaines données de la littérature de droit canonique), 3—10; Кирилова, А. О взаимоотношениях Райко Жинзифова с московскими славянофилами и учеными славистами, 11—35; Grigorova, I. Les créances financières françaises en Bulgarie et leur règlement au milieu des années 50 du XXe siècle, 36—66; Georgiev, I. Die Arbeiter als Modernisierungsbremse im realsozialistischen Bulgarien?, 67—77; Павловска, Ц. Организация Васила Левского и Априльское восстание 1876 года, 100—123; Galunov, T. Wahlsysteme und Parlaments-

wählen während der Regierung Stefan Stambolovs (1886–1890), 124–154; **Revjakina, L.** Die Kominterne, die Bauerninternationale und die Bauernparteien auf dem Balkan 1923–1931. Dokumente (Fortsetzung vom Heft 3/4 2006), 155–202; **Popova, N.** Littérature scientifique historique bulgare en 2006 (Première partie), 269–281.

Études balkaniques. Institut d'études balkaniques. Ed.-in-Chief Agop Garabedian. ISSN 0324-1654.

2006, № 3–4: **Guéorguiéva, M.** La modernité non découverte: la tradition nationale dans l’œuvre d’Ivan Penkov, 42–57; **Timénova-Vältchéva.** Le traditionnel et le moderne dans *Un Roman naturel* de Gueorgui Gospodinov, 68–77; **Kirova, L.** Modern against Traditional in the Balkans (The end of 19th and the beginning of 20th centuries), 78–80; **Zaïmova, R.** La presse francophone bulgare: universalisme et identité nationale, 94–99; **Mantchéva, D.** Les texts sacrés dans la dramaturgie symboliste francophone et bulgare, 100–111; **Timénova, M.** Le rire irrésistible du Bulgare, 128–133; **Danova, N.** Entre la tradition et la modernité: l’évolution de la vision de la mer à l’époque de la formation de l’identité nationale bulgare, 151–162; **Mishkova, D.** The Normative and the Romantic: Evolutionism, Modernity and the National Self in Balkan Construction of Europe, 179–188; **Vélitchkova-Borin, J.** L’éducation bulgare au début des années 1930 entre la tradition et la volonté de rénovation pédagogique, 194–200; **Aretov, N.** Identity, Tradition and Values in the Ideas of Contemporary Bulgarian Humanities. Personal Observations, 201–206; **Moussakova, Sv.** Littérature et transformations sociales au XXe siècle: réflexions sur la figure de l’intellectuel bulgare, „passeur“ culturel entre l’Est et l’Ouest, 226–236; **Hrissimova, O.** La fortune du modèle des droits civiques en Royaume de Bulgarie d’après la Constitution de Tǎrnovo, 290–293; **Protochristova, Cl.** The Attic Tragedy and the Bulgarian Modernist Project, 294–301; **Dragova, N.** Le théâtre de l’Absurde, 302–395; **Kapralova, N.** Danse et parole dans l’histoire culturelle de la Bulgarie moderne, 306–311; **Stanchéva, P. L.** Le modernisme et la danse: parallélismes entre les Balkans et l’Europe Occidentale, 361–367.

2007, № 1: **Nikova, E.** Roads Connecting, Roads Dividing: On Infrastructure in South East Europe, 3–16; **Petrov, B.** Comradeship on Trial: Bulgarian Communist Party — Communist Party in Greece: Relations during the Greek Civil War, 41–56; **Zaïmova, R.** A la recherche d’une mythologie identitaire, 133–140.

MARIN DRINOV ACADEMIC PUBLISHING HOUSE

ABOUT US

The history, development and traditions of the Marin Drinov Academic Publishing House reach back to the historic 1869 year, when the Bulgarian Literary Society was set up in Wallachia and Russia. The Society emerged in the conditions of foreign bondage and emigration, willed into life by the enthusiasm and efforts of a few scholars and men of learning, including Marin Drinov, Vasil Droumèv, Vasil Stoyanov, and with the aid of ardent patriots from the Bulgarian émigré circles.

Marin Drinov and Vasil Droumèv, the first actual members of the Society, organised and edited its publications.

After Bulgarian Literary Society was transformed into the Bulgarian Academy of Sciences in 1911, it embarked on a wide-scale publishing activity in the face of many obstacles arousing from the lack of its own publishing and printing house.

The Academic Publishing House was established in 1949.

In 1994, on the occasion of the 125th Anniversary of Bulgarian Literary Society, the BAS Publishing and Printing

House was renamed into the Marin Drinov Academic Publishing House.

Now it is a publishing and polygraphic complex for academic literature bringing out monographs, dictionaries, reference books, encyclopedias, collections, journals, popular science literature, and manuals for all spheres of knowledge.

Of the vast multitude of other publishing houses the Marin Drinov Academic Publishing House is singled out now as one of the highly respected and preferred publishers, both by the authors for its adherence to tradition, and by the readers for obtaining up-to-date scientific information from its publications and ideas how to transfer scientific theory into practice.

With the issued academic literature the Publishing House helps for increasing the role of science in people's life, it helps for the cultural and economical development of Bulgarian people, and to enhancing their national self-confidence. Its output is a vehicle for the Bulgarian scientific thought to find its place among the Bulgarian men of science and to uphold the national and cultural prestige of Bulgaria abroad.

Contact

Address:

1113 Sofia, Acad. G. Bonchev St., Bl. 6

Tel. (+359 2) 72 09 22, 979 34 49

Fax (+359 2) 870 40 54

E-mail: baspress@abv.bg

Director

Prof. Yatchko IVANOV, DSc

Member of BAS

Tel. (+359 2) 72 09 22, 979 34 49

ДИСЕРТАЦИИ

2007

ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

Антоанета Петрова Алипиева. Дневниците на българските писатели и критици от втората половина на ХХ век. Текст и контекст. С., 2007. ДН

Христо Димитров Андреев. Надписите на църквите „Св. Петър“ при с. Беренде и „Св. Никола“ в с. Калотина. С., 2007.

Анатол Василев Анчев. Лудостта като тема и като проблем в българския фолклор. С., 2007. ДН

Елизавета Илиева Балабанова. Дистанционно разположени конституенти. С., 2007.

Валентина Цветанова Бонджолова. Прояви на оказионалност в медийното пространство. С., 2007.

Силвия Стоилова Ботева. Човек—език—пространство. Обозначаване на пространството във френския и българския език. С., 2007. ДН

Иванка Вълчева Гайдаджиева. Прозодичната организация на централно-родопския говор в района на село Смилян. С., 2007.

Цветелина Николова Георгиева. Иновационни процеси при именната префиксация в българския книжовен език от края на ХХ и началото на ХХI век. С., 2007.

Екатерина Костадинова Григорова. Темата за изгубеното време в романа «Еолийска земя» на Илиас Венезис. С., 2007.

Емилия Николова Денчева. За употребата на инфинитивни изречения с явен подлог в превода на Библията (Нов завет) от Вулфила. Опит да се отграничи и характеризира готският идиом на базата на преводни решения. С., 2007. ДН

Янко Георгиев Димитров. Образът на магьосника и астролога във византийската историографска и юридическа литература. С., 2007.

- Анета Гергова Димитрова.** Синтаксис на преславските преводни жития (Антоний Велики, Нифонт, Теодор Студит, Йоан Златоуст). С., 2007.
- Ирина Пенева Добрева.** Политика на биографичното представяне през Българското възраждане. С., 2007.
- Пламен Иванов Дойнов.** Българската поезия през 90-те години: тенденции, тематични кръгове и поетически почерци. С., 2007.
- Лидия Димитрова Домарадска.** Етнокултурна и езикова характеристика на населението на диоцеза Тракия през периода IV—VI в. (по епитафски данни). С., 2007.
- Калина Емилова Захова.** Песента като синтетично изкуство. Функциониране на песенния текст в съвременната култура. С., 2007.
- Росица Георгиева Колева.** Концептуализацията на Словото и Книгата в творчеството на Н. В. Гогол. С., 2007.
- Витана Василева Костадинова.** Рецепцията на Байрон в България. С., 2007.
- Гергина Василева Кръстева.** Аспекти на лирическата самонаబлюдалност в поезията на 70-те години на XX век. С., 2007.
- Надежда Степановна Кула.** Род и Родина в лириката на бесарабските българи (60-те години на XX в. — 2005 г.). С., 2007.
- Владислав Владков Маринов.** Билингвистични интерференции в крайния български северозапад (по материали от гр. Брегово и околните села). С., 2007.
- Светлана Йорданова Неделчева.** Когнитивна интерпретация на английския предлог *on* и българските му еквиваленти. С., 2007.
- Лъчезар Любенов Перчеклийски.** Словообразувателни категории и типове при съществителните имена в Троянския дамаскин от XVII в. С., 2007.
- Ивелина Костова Савова.** Феноменология на времето. Текстовото време. С., 2007. ДН
- Татяна Стойчева Стойчева.** Български идентичности и европейски хоризонти (около 1870—1912). С., 2007. ДН
- Елена Борисова Тарашиева.** Ролята на повторенията за изграждане на текст. Копруско изследване на базата на текстове на английски и български език. С., 2007.
- Евгения Георгиева Тетимова.** Към проблема за рецепцията и езиковите особености в преводите на Кнут Хамсун (1859—1852) на български език. С., 2007.

- Атанаска Славчева Тошева.** Езикът на „История во кратце о болгарском народе словенском“ на йеросхимонах Спиридон (1792 г.). С., 2007.
- Петър Христов Трендафилов.** Антологиите на Пенчо Славейков и българският канон за поезия в началото на XX век. С., 2007.
- Ива Кънчева Трифонова.** Книга Откровение на св. Иоан Богослов в Кирило-Методиевската книжовна традиция. С., 2007.
- Райна Благоева Холанди.** Компаративните фразеологични единици в английския и в българския език. С., 2007.
- Христина Атанасова Христова.** Идентификации и самоидентификации на личността в белетристичния дискурс на Павел Вежинов от 70-те и 80-те години на XX век. С., 2007.
- Надежда Стефанова Щочева.** Прозата на Чавдар Мутафов и българската култура между двете световни войни. С., 2007.

ABOUT THE CENTRAL LIBRARY OF THE BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

The Central Library of the Bulgarian Academy of Sciences is a multidisciplinary scientific library responsible for the creation and the organization of the national library collection and of the library and information services of the readers and users with Bulgarian and foreign scientific literature and data bases in the field of mathematical, physical, chemical, biological sciences, Earth sciences, technical sciences, humanities and social sciences. The Central Library is a center of the special bibliography in the research fields covered by the Academy. The Library is a depository for the publications of the World Bank. It manages a network of 48 special libraries of the permanent research units of the Academy in an integrated library complex. The Central Library carries out research and development activity in the field of library and information sciences. It publishes monographs, reference works, bibliographies, studies and articles. Carries out expert activity in the field of the library and bibliographic standards and technologies. Collaborates in national and international projects. The Central Library is a base for education of students in library and information sciences.

The Central Library is the first scientific library in Bulgaria, founded in 1869 in Braila, Romania, as a book collection of the Bulgarian Learned Society, today Bulgarian Academy of Sciences. The whole academic library stock in 2004 is 1 888 763 volumes, from which 1 073 533 volumes of book and special kind of publications, and 815 230 volumes of periodicals. The academic collections contains more than 70 personal libraries and unique collections (old-printed books, microfilms of Slavonic and Greek manuscripts, Slavic literature). Promotes international cooperation with more than 1 500 institutions all over the world. Annually more than 1000 readers are served with over 20 000 library units and access to foreign data bases. In the Central Library is implemented the automated system for management of information resources ALEPH 500. An electronic catalogue is build for up to date and permanent 24-hour service and access to foreign data bases. The Library is a national coordination center for international standards MARC 21 and AARC2, and possesses rightful license from the Library of Congress to exchange data with leading libraries in the world.

Address: 1, 15 Noemvri Str., Sofia 1040
tel. (+359-2) 987 89 66, **fax** (+359-2) 986 25 00
E-mail: library@cl.bas.bg
URL: <http://www.cl.bas.bg>

НАУЧНИ ФОРУМИ

2007

Кирилицата в духовността на европейската информационна цивилизация

Пета национална научна конференция с международно участие, посветена на Дения на будителите

Специализирано висше училище по библиотекознание и информационни технологии,
Издателство „Захарий Стоянов“ и Национален център за книгата при Министерство
на културата

1 ноември 2007 г. — София

94 доклада

Заседанията бяха в три секции: „Книгата и медиите. Диалог за ХХI век“, „Библиотечни трансформации в обществото на знанието“ и „Културно-историческото наследство на България в европейски контекст“

ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

Иван Динков в българската литература и култура

Национална научна конференция по повод 75-годишнината на поета

Департамент „Нова българистика“ при Нов български университет

14 декември — София

Климентови четения

Осма интердисциплинарна конференция

Катедра по кирилометодиевистика при Факултета по славянски филологии на
Софийския университет „Св. Климент Охридски“

23 ноември 2007 г. — София

„Не съм от тях“. Канонът на различието

Конференция в чест на 70-годишнината на проф. д-р Никола Георгиев и 60 години на
Катедра по Теория на литературата на Софийския университет „Св. Климент Охридски“
29—30 ноември 2007 г. — София

80 години от „Старопланински легенди“ на Йордан Йовков

Юбилейна научна сесия с международно участие

Институт за литература на БАН, Регионален исторически музей – Котел, Народно читалище „Еднство“ в с. Жеравна

19–21 септември 2007 г. – с. Жеравна

Темата на сесията е „Старопланински легенди“ и българската национална идентичност“.

Представени са книгата „В света на старопланинските легенди“ от Иван Саандев и брошурата „Йовковата Жеравна“

75 години социалистически реализъм: „Между езика и властта“

Научна конференция

Департамент „Нова българистика“ при Нов български университет

7 ноември 2007 г. – София

XIII колегиум по възрожденска литература, посветен на 150-годишнината от излизането на „Горски пътник“ на Г. С. Раковски

Институт за литература при БАН

26–27 ноември 2007 г. – София

20 доклада

XVI интердисциплинарен колегиум по старобългарска литература и култура, посветен на акад. Петър Динеков

Институт за литература при БАН

8–9 ноември 2007 г. – София

33 доклада

ИСТОРИЯ И ЕТНОГРАФИЯ

Конгреси и програмни документи след 1878 г. за историята и културата на българските земи под чужда власт

Международна научна конференция

Институт по история на БАН, Регионален исторически музей „Акад. Йордан Иванов“

– Кюстендил

14–15 декември 2007 г. – Кюстендил

29 доклада

Модерният национализъм: балкански и европейски измерения

Научна конференция с международно участие

Департамент „История“ на Нов български университет и Институт по история на БАН

23–24 ноември 2007 г. – София

18 доклада

Дневният ред включва два панела: „Генезис на националната идея“ и „Векът на нациите“

Музеологията в България днес

Национална научна конференция, посветена на 80-годишнината на Регионален исторически музей – Хасково

Министерство на културата, Регионален исторически музей – Хасково

15–16 ноември 2007 г. – Хасково

ХОРИЗОНТИ

Българистиката в Упсала – новаторство и приемственост

Й. А. Лундел

Първият курс по български език в Упсала се провежда през пролетния семестър на 1892 година. Негов инициатор и преподавател е Йохан Аугуст Лундел (1851–1940), който през 1891 г. получава първата професура по славянски езици в Швеция. Курсът е обявен в университетския каталог под заглавието „новобългарски“ („nybulgariska“) с лекции в сряда и четвъртък от 12 ч. С този курс се поставя началото на българистиката не само в Упсалския университет, но и на територията на целия Скандинавски полуостров. От информацията в каталога става ясно, че през този семестър в Упсала се провеждат курсове по следните езици: шведски, френски, италиански, провансалски, испански, немски, английски и руски,

както и традиционните курсове по латински и старогръцки. В контекста на тези вече утвърдени езици появата на курс по български е новост на езиковата карта на Университета. От информацията в каталога обаче трудно можем да си обясним името на курса. Защо курсът е озаглавен „новобългарски“, а не просто „български“, е въпрос, на който можем да отговорим, ако проследим научните интереси и занимания на Лундел.

В тази връзка би трябвало да се отбележи, че шведските езиковеди от епохата на Лундел имат широк профил и научните им интереси не се ограничават в рамките на специализация в даден език. Преди да заеме длъжността професор по славянски езици, Лундел е доцент по фонетика, известен е сред скандинавистите с диалектологичните си проучвания и се ползва с

уважението на обществеността в Упсала преди всичко с педагогическите си идеи. Негова е инициативата за провеждане на летни курсове в Университета, както и за създаването на училище, в което образователната програма обхваща 12 класа, включва спортни занимания и основната идея е всестранното развитие на учениците. В контекста на статията педагогическите инициативи на Й. А. Лундел изглеждат извън нейното съдържание, но се оказва, че дори и те имат приемственост сред българистите в Упсала.

От 1883 до 1891 г. Лундел преподава както в университета в Упсала, така и в Търговското висше училище в Стокхолм. От университетските каталози между 1883 и 1892 г. става ясно, че Лундел всяка година чете лекции по руски език, често по църковнославянски и периодично обзорни курсове със следните заглавия: „Фонетика и славянски езици“, „Енциклопедия на славянската филология“, „Славянски народи и езици“. В архива на Лундел в Университетската библиотека в Упсала е съхранен класър от 1885 г. с надпис „Славянска енциклопедия“¹. Класърът съдържа ръкопис от 70 страници, вероятно конспект на лекции, в който на стр. 53 четем следното изречение: „Сега стигаме до българите“². По-нататък Лундел прави кратък преглед на българската история (стр. 53–59) и продължава с описание на „новобългарския език“ (стр. 59–70). При разчитането на ръкописа бяха открити два цитата, от които можем да направим заключения за името на курса и за неговата появя:

„Новобългарският език е най-развит от всички славянски езици, както и е езикът, който се отличава най-много от старославянски. Неговата структура е преобладаващо аналитична, докато всички останали са изразено синтетични“³.

„Независимо дали ще разглеждаме славянския църковен език като старобългарски, или като старославянски, съществува във всеки случай както по съдържание, така и по обем значително количество църковнославянска литература в българска редакция, преди всичко от времето преди завладяването от турците, т.е. преди 1393 г., Старобългарската литература се състои, през нейния първи етап, предимно от преводи на Библията и друга теологична литература от гръцки“⁴.

От първия цитат разбираме, че името на курса „новобългарски“ е утвърдено понятие за Лундел поне от 1885 г., а въвеждането му вероятно може да се обясни със структурните му разлики по отношение на останалите славянски езици. Очевидно изразената аналитичност на езика е предизви-

¹ UUB Handskriftsavd. Okat. J. A. Lundell NC:688.

² Ibid., стр. 53.

³ Ibid., стр. 59.

⁴ Ibid., стр. 66.

кательство за шведския езиковед, който, както вече беше споменато, в този период (1883/92 г.) води курсове със съдържание в областта на сравнителното славянско езикознание. Основата за тези курсове както за Лундел, така и за много от неговите колеги по това време е, историческото развитие на езика, а изходната точка е църковнославянският. По-нататък, при конкретното описание на аналитичните елементи в езика, Лундел използва единствено термина *български*.

Съдържанието на втория цитат ни насочва към извода, че Лундел вероятно изразява отношението си към спорния по това време въпрос, свързан с името на най-стария славянски литературен език. При съпоставянето на двата цитата установяваме, че той използва следните наименования: *старославянски, славянски църковен език, старобългарски, старословенски и църковнославянски*. Ако съпоставим тези цитати с информацията в университетските каталози, става ясно, че от множеството наименования той избира неутралния термин „църковнославянски“ и през целия период на преподавателската му дейност курсовете с подобно съдържание носят името „църковнославянски“.

В периода от 1892 до 1916 г. Лундел чете лекции по „новобългарски“ шест пъти. Курсът се предлага в рамките на обучението по славянски езици. В архива на Лундел е запазен документ, който дава информация както за съдържанието на първия курс по български език, така и за броя на слушателите⁵. Става дума за четири ръкописни страници, от които може да се реконструира преподавателската дейност на Лундел през целия пролетен семестър на 1892 г. Броят на лекциите по „новобългарски“ е 30, те се провеждат от 21 януари до 23 май, а слушателите — двама. Като учебен материал Лундел използва книгата (самоучител) на Фр. Вимазал⁶. Курсът започва с две обзорни лекции, първата озаглавена: „Мястото на българския език по отношение на останалите по-стари и нови славянски езици“, а втората носи заглавието: „Преглед на българската литература“. Следващата лекция е посветена на звуковата система и ортографията на „новобългарския език“. В нея Лундел включва и морфологични елементи: образуване на множествено число при съществителните, както и определителния член. В лекцията на 2 февруари, озаглавена: „Глагол. Аспекти и времена. Аорист“, като упражнение Лундел е записал: „едно произведение на Вазов“⁷, а от лекцията на 9 февруари става ясно, че като упражнение за преводаческите

⁵ UUB Handskriftsavd. Okat. J. A. Lundell 430:I.

⁶ Vymazal, Fr. *Die Kunst die Bulgarische Sprache durch Selbstunterricht leicht und schnell zu erlernen*. Wien, A. Hartleben's Verlag, 1887.

⁷ Буквалният текст в записките на Лундел е "ett stycke av Vazov". Произведенето не е назовано.

умения на своите студенти той изиска „превод от български на руски на *Сцената в Браила*“⁸. От съдържанието на тези две лекции се очертават две особености на българистиката в Упсала, които я съпътстват до края на 60-те години на XX в. Първата е, че обучението по български език и литература не е разделено в отделни курсове. Това напълно отговаря на метода за езиково обучение в целия Университет, който е с подчертана насоченост към изучаване на съответната художествена литература. Езикът се усвоява чрез четене на литературни текстове. Втората особеност е, че обучението по български език няма самостоятелен статус, то е част от дисциплината „Славянска филология“. Тази приемственост в методиката на обучение се потвърждава и от Рогер Юлин, който в настоящия момент е водещата фигура сред българистите в Упсала:

„През 1967 г. нямаше отделни курсове. Нямаше и учебник за начинаещи. След три седмици лекции със Стайко Кабасанов започнахме да четем най-напред *Шибил*, след това *Серафим* и накрая *Албена*. Стайко Кабасанов не знаеше други чужди езици освен руски, а ние за три седмици не бяхме научили достататочно български, за да различаваме руски от български. По онова време беше страшно необичайно да се учи само един славянски език. Това означаваше, че всички учеха руски и никакъв друг славянски език“⁹.

Нека се върнем отново към епохата на Лундел и да проследим какво се случва с курса по „новобългарски“. През учебната 1897/98 г. курсът обхваща и есенния, и пролетния семестър. Едногодишен е курсът и през 1901/02 г., както и през 1912 г. Останалите два пъти курсът обхваща само един семестър: есенния 1907 и пролетния 1914 г., когато лекциите се провеждат ежедневно. За съдържанието на курса през 1901/02 г. можем да съдим от тетрадката със записи на един от слушателите – Исаак Колийн¹⁰ (1851–1940), главен библиотекар на Университетската библиотека от 1910 до 1916 г. Тетрадката на Колийн съдържа записи от първата лекция на курса, озаглавена „Етнографско-исторически преглед на българския народ“. От съдържанието на записките става ясно, че Лундел прави обзор на българската история и литература. На гърба на тетрадката откриваме две страници, чието съдържание е общ преглед на езиковите особености на българския език, подкрепен с примери за определителен член, аналитични форми на сравнение при прилагателните и образуване на сегашно и бъдеще време при глаголите. Методът на обучение е сравнителен по отношение на руски и църковнославянски. Броят на слушателите е вече седем. Сред тях е Рикард Екблум, който през 1921 г. получава професурата по славянски езици и е следващото важно име в историята на българистиката в Упсала.

⁸ Буквалният текст в записките на Лундел е „Scenen i Braila“. Авторът не е назован.

⁹ Разговор с Рогер Юлин, Упсала, май 2007 г.

¹⁰ UUH Handskriftsavd. R 669:i. "Anteckningar av J. G. A. Colijn. Nybulgariska".

Преди да преминем към развитието на българистиката по времето на Екблум, нека разгледаме списъка с прочетената литература¹¹ на един от неговите състуденти от курса по „новобългарски“, Ханес Шьолд. В този списък са изброени имената на М. Арнаудов, Ив. Вазов, А. Константинов, П. Славейков, Б. Цанов и Д. Благоев, както и техни произведения. В края на списъка на Шьолд четем следното изречение:

„Също така посочвам и литературата, изброена под рубриката *Южнославянски езици*, както и моето четиридесечно пребиваване в България, през което изучавах говоримия език и особено старателно четях пресата, предимно вестниците *Утро*, *Зора*, *Балканска трибуна*, *Азъ знамъ всичко*, *Барабанъ* и др.“¹².

Р. Екблум

От списъка на Шьолд можем да направим извода, че студентите на Лундел, независимо от подчертаната литературна насоченост при обучението, са се справяли отлично с говоримия език. Повлияни както от диалектологичните научни интереси на своя преподавател в областта на шведски, така и от особеното му внимание към фонетиката, те поставят началото на езиковедски изследвания в областта на синхронното изучаване на славянските езици. Първата научна разработка, относяща се до българския език, публикувана в Упсала, е статията на Р. Екблум *Zur bulgarischen Aussprache*¹³. Новаторството на тази статия не се изчерпва само с този факт. Изследването на Екблум е първото, в което се описват фонетичните особености на „езика на образованите жители на София“¹⁴ и дълго време остава единственото с подобно съдържание в българското езикознание. Статията е написана на немски език, който по това време

¹¹ За получаването на степента *filosofie kandidat* всеки студент е трябвало да представи подробен списък с прочетената литература. Тук се цитира само тази част от списъка на Х. Шьолд, която касае знанията му по български език.

¹² UUB Handskriftsavd. Okat. J. A. Lundell 430:I.

¹³ Ekblom, R. Zur bulgarischen Aussprache. — *Studier i modern sprekvetenskap VI*. Uppsala 1917, pp. 137—171.

¹⁴ Ibid., c. 140.

(заедно с френски) е *lingua franca* за славистичните публикации. В уводните си бележки Екблум пише:

„Българските изследователи Л. Милетич, Б. Цоневъ, С. Младеновъ и др. се занимават предимно с диалектологични проучвания и само бегло, тук и там, споменават за произношението на образованите хора“¹⁵.

Публикацията на Екблум е била известна на българските езиковеди. В Университетската библиотека в Упсала са запазени четири писма от Ст. Младенов. В три от тях става дума за статията на Екблум. В писмото от 28 май 1917 г. (годината, в която е публикувано изследването) Ст. Младенов отправя молба към своя колега да му изпрати публикацията, за която е научил от статията му *Beiträge zur Phonetik der serbischen Sprache*¹⁶. В писмо от 27 юли същата година той благодаря на Екблум за изпратената публикация. Третото писмо е от 14 януари 1923 г. и от него става ясно каква е оценката на Младенов за статията:

„За Вашата студия *Zur bulgarischen Aussprache*, която аз високо ценя и считам за особено важна, написах съобщение, което ще бъде публикувано в *Krakauer Rocznik Slawistyczny X*“¹⁷.

През 1918 г. Екблум публикува втора статия, отнасяща се до фонетиката на българския език със заглавие: *Le développement des voyelles originairement nasalisées dans le moyen bulgare*¹⁸. В статията се проследява изчезването на носовите гласни в среднобългарския период. Тази статия, както и предишната, поставя началото на профилирането на българистиката в Упсала с преобладаващо езиковедска насоченост. Докато за научните занимания на Екблум в областта на българистиката и на славистиката има достатъчно свидетелства¹⁹, за преподавателската му дейност можем да съдим единствено от информацията в университетските каталоги. Екблум е професор по славянски езици от 1921 до 1939 г. В този период той чете лекции по български език 4 пъти: 1922, 1930, 1933 и 1939 г. Имената на курсовете по „новобългарски“ и „църковнославянски“, от времето на Лундел, се променят на курсове по „български“ и „старобългарски“ по времето на Екблум. С тези имена те се обявяват в каталогите до 1959 г. От 1960 г. името на курса по старобългарски е променено отново на „църковнославянски“.

Следващото важно име за българистиката в Упсала е Гунар Гунарсон (1899–1987), който от 1940 до 1966 г. е професор по славянски езици в Университета. По негово време се създава Институтът по славянски езици като

¹⁵ Ibid., c. 141.

¹⁶ Тази статия е публикувана също през 1917 г.: *Le Monde Oriental XI*, Uppsala, pp. 1–77.

¹⁷ UUB Bibliotekets Arkiv. R. Ekbloms brevsamling.

¹⁸ Статията е публикувана в: *Le Monde Oriental XI*, Uppsala, pp. 177–225.

¹⁹ Подробна библиография с публикациите на Р. Екблум има в: *Scando-Slavica 1*, Copenhagen, 1954.

самостоятелна катедра в рамките на Факултета по философия. Негова е и инициативата за систематичното включване на чуждестранни лектори в обучението по славянски езици. Това е и периодът, в който българистиката започва да се очертава като самостоятелна университетска дисциплина. Професурата на Г. Гунарсон съвпада с провеждането на университетската реформа през 1962 г., която води до радикална промяна в структурата на езиковото обучение. Започва отделянето на славянските езици като самостоятелни академични дисциплини, както и предлагането на курсове със специализирано съдържание. До голяма степен при обучението по български език диференцирането на курсовете дълго време остава само формално изискване. От информацията в университетските каталоги можем да твърдим, че до 1967 г. не се предлагат курсове по български език със специализирано съдържание.

Докато общата реформа в университетската система бегло засяга българистиката, то усилията на Г. Гунарсон за привличане на чуждестранни лектори поставят началото на трайни контакти между българистите в Упсала и техните колеги в София. Тези традиции се поддържат и по времето на следващия професор по славянски езици в Упсала, Й. Трипучко (от 1966 до 1976 г.), и особено се разрастват по времето на Свен Густавсон (професор от 1977 до 2003 г.).

Първият преподавател с български произход в Упсала е Николай Николаев, последният български посланик в Швеция преди 1944 г. Неговото име се появява за първи път в университетския каталог през 1948 г. Това е и годината, от която курсове по български език се водят ежегодно. Н. Николаев води курсове по български до 1958 г. както за начинаещи, така и за напреднали. През следващите две години курсовете се водят от неговата съпруга Рада Николаева. От пролетния семестър на 1961 до есения на 1962 г. в университетския каталог като преподавател по български език е посочен Борислав Балкански. Единственото свидетелство, запазено от него, е *Комpendиум по българска история* на шведски език.

От пролетния семестър на 1963 г. като лектори по български език срещаме имената на известни български езиковеди. Тази традиция продължава до края на 80-те години. Първият сред тях е Ив. Дуриданов, който през 1963 г. води часовете по български език. Следват имена като: Св. Иванчев (1964 г. и 1980 г.), Стоян Стоянов (1965 г.), Хр. Първев (1966 г.), Стайко Кабасанов (1967/68 г.), Константин Попов (1968 г. и 1969 г.), Моско Москов (1970 г.), Венче Попова (от 1971 до 1975 г.), Петър Пашов (от 1976 до 1985 г.).

Без да омаловажаваме ролята на споменатите български езиковеди, ще се спрем по-подробно на преподавателската дейност на Стайко Кабасанов, тъй като в университетските каталоги срещаме само неговото име. През

учебната 1967/68 г., когато той е лектор в Упсала, за първи път под български език са обявени курсове със специализирано съдържание:

„63. Курс за начинаещи. 64. Упражнения по произношение. 65. Граматика и упражнения по превод. 66. Конверзация. 67. Лекции по българска литература. 68. Интерпретация на съвременен текст. 69. Икономика и икономическа география на източноевропейските страни (14 часа) 26.1.—17.5. (А. Одал), 70. Семинарни упражнения върху проза“²⁰.

Тази информация е по-скоро формалният израз за дейността на Кабасанов в Упсала. По-важен е отпечатъкът, който той оставя в личностен план. Той е първият преподавател по български език на Рогер Юлин. На въпроса: „Зашо все пак избра да учиш точно български?“, той разказва следното:

„Исках да защитя лицензиат²¹ по славянски езици. Бях учен две години английски и две руски. Изискваше се поне още един славянски език. Когато се записах на курса по български, преподавател беше Стайко Кабасанов. Срещата с него до голяма степен определи решението ми да продължа с български“²².

В началото на 70-те години се създават условия за трайното оформяне на преподаването по български език като редовна университетска дисциплина. Благодарение на усилията на тогавашния завеждащ Катедра „Славянски езици“, К. Давидсон, както и на завеждащия Отдел „Образование“ в университетската администрация, Р. Едвардсон, през 1974 г. се обявява лекторско място с половин щат, което се заема от Р. Юлин. В Упсала е първият шведски университет с лекторат по български език и до средата на 80-те години остава единственият на територията на Швеция. Лекторатът създава стабилност на дисциплината и възможност да се преподава по схемата, която се прилага при обучението на всички останали езици в Швеция от началото на 70-те години до края на учебната 2006/07 г.

Според тази схема обучението по български език обхваща 4 семестъра и е разделено на 4 нива: от А до D. Такава структура се прилага както за езици, които се преподават в шведските училища, така и за езици, в които обучението започва с азбуката (както при български). На А-ниво курсовете са с подчертана насоченост към практическото овладяване на езика. При следващите нива целта на обучението е както усъвършенстване на практическите умения на студентите, така и създаване на теоретична основа. В Упсала дисциплините като фонетика, морфология или синтаксис на българ-

²⁰ *Uppsala universitets Katalog. Verterminen 1968. Karlshamn 1967*, p. 40.

²¹ Лицензиат е междинна степен между магистър и доктор.

²² Разговор с Рогер Юлин, май 2007 г.

ския език не се преподават като отделни курсове. Те са включени в практическите занимания на студентите. На С- и D-ниво студентите пишат курсови работи, които отговарят съответно на дипломни работи за получаване на бакалавър и магистър. Съвременното обучение по български език в Упсала се характеризира с две особености: (1) ограничението му по време (само 4 семестъра), както и (2) паралелното преподаване на теорията и практиката на езика.

Нека отново се върнем към хронологичното представяне на дисциплината. През 70-те и 80-те години българистиката в Упсала разполага, освен с лектората по български език (половин щат), и с българските лектори, които водят лекции през пролетните семестри, и с назначен постоянен сътрудник към Института по славянски езици, Борис Иванов, който не е включен в преподавателската дейност. Освен ресурсите, с които разполага дисциплината по това време, важна роля за нейното развитие в научен аспект имат петте Българо-скандинавски симпозиума, проведени през 1979 г. (Малъвица), 1982 г. (Kungälv), 1985 г. (София), 1989 г. (Helsingfors) и 1996 г. (Банкя). Идеята за провеждането на тези симпозиуми се ражда през 1977 г. в разговор между П. Пацов (по това време лектор по български език в Упсала), С. Густавсон (тогавашния професор по славянски езици в Упсала) и А. Шьоберг (професор по славянски езици в Стокхолм и специалист по старобългарски). Материалите на втория симпозиум са публикувани в серията, издавана от Института по славянски езици в Упсала, *Uppsala Slavic Papers*²³. Инициативата за издаването на тази серия е също на С. Густавсон. Неговият принос като професор по славянски езици в Упсала е свързан преди всичко със създаването на еднакви възможности за развитие както на руски, така и на останалите славянски езици. Научните интереси на С. Густавсон са в областта на сравнителното славянско езикознание и по-специално — южнославянските езици. В областта на българистиката той публикува три самостоятелни статии, както и разработки в съавторство с П. Пацов и Б. Иванов²⁴. Интересът към съпоставителното езикознание в Катедрата по славянски езици по това време нараства. Свидетелство за това са и публикуваните през 90-те години статии на Ингрид Майер²⁵ (професор по руски език в Упсала), в които обект на сравнение са фонетичната система и изразяването на категорията определеност в български и шведски език.

²³ *Uppsala Slavic Papers* 13:1, 13:2, Uppsala, 1986.

²⁴ За пълния списък с публикациите на С. Густавсон (Gustavsson, S.) в областта на българистиката вж.: www.slaviska.uu.se/bulgariska/index.html.

²⁵ За пълния списък с публикациите на И. Майер (Maier, I.) в областта на българистиката вж.: www.slaviska.uu.se/bulgariska/index.html.

През 1991 г. лекторатът по български език получава пълен щат, благодарение на декана на факултета Л. Елмевик и зам.-декана Г. Грен-Еклунд. Това е и годината, в която Р. Юлин защитава дисертация на тема: *The Genesis of the Modern Bulgarian Literary Language*²⁶. Тази дисертацията е първата в Упсалския университет с еднозначно българска тематика. Новаторството на това научно изследване не се изчерпва само с този факт. В търсene на отговора за началото на писмения новобългарски език, Р. Юлин оспорва поддържаната от Л. Андрейчин и неговите ученици теза за Паисиевата *История славянобългарска* като негово начало. В анализа на Р. Юлин за първи път в българското езикознание се формулират езикови и извънезикови критерии за определяне началото на писмения новобългарски език. Сравнявайки Паисиевата история с дамаскините от 17 в., неговото заключение е, че според езиковите критерии за отправна точка на новобългарски писмен език би трябвало да се приемат дамаскините, а не *История славянобългарска*. Дисертацията на Р. Юлин е добре позната сред българистите както в чужбина, така и в България. Би било несправедливо, ако ограничим неговия принос само до това научно изследване, тъй като последните 30 години от развитието на българистиката в Упсала са свързани предимно с неговото име. Преподавателската дейност на Р. Юлин, както и научните му публикации²⁷, до голяма степен допринася за утвърждаването на дисциплината както в национален, така и в международен мащаб. Според UPPDOK, компютърната система за информация за студентите в Упсалския университет, от средата на 70-те години до края на учебната 2006/07 г. броят на студентите, изучавали български език, е 170.

От края на 90-те години техният брой намалява. Това е явление, което засяга изучаването на всички езици в шведските университети. Безспорно тази тенденция с особена сила касае дисциплини като български език, които попадат в категорията „малки езици“. В тази връзка трябва да споменем, че при финансирането на университетските дисциплини в Швеция се прилагат критериите на пазарната икономика както за шведски и английски, които по очевидни причини са особено привлекателни, така и за езици, за които липсват прагматични аргументи. Броят на студентите е правопропорционален на средствата, с които разполага дадена дисциплина. Друга важна тенденция напоследък е, че по-голямата част от студентите избират езикови курсове като допълнение към основните си занимания, а не поради подчертан интерес към теорията на езика или неговото развитие. Техният основен аргу-

²⁶ Gyllin, R. *The Genesis of the Modern Bulgarian Language*. Uppsala 1991 (= *Acta Universitatis Upsaliensis, Studia Slavica Upsaliensia* 30), pp. 120.

²⁷ За пълния списък с публикациите на Р. Юлин (Gyllin, R.) вж.: www.slaviska.uu.se/bulgariska/index.html.

мент е практическото усвояване на езика, както и знания за културата и традициите на съответната държава. В стремежа си да отговори на новите изисквания както по отношение на интересите на студентите, така и във връзка с повишаване на техния брой, през 2006 г. беше разработен и проведен летен курс по български език, озаглавен *Български за любознателни*²⁸. Курсът е едновременно продължение на традициите, създадени от първия преподавател по български език Й. А. Лундел, но и новаторски по съдържание и методика. Нека припомним, че Лундел е сред инициаторите за провеждането на първите летни курсове в Упсалския университет през 1894 г. Мотивите и тогава, и сега са два: повишаване броя на студентите, както и стимулиране на интерес към задълбочени езикови занимания. *Български за любознателни* предлага алтернативен метод за преподаване на български, в който езикът се използва като средство за представяне на различни теми от българската действителност: култура, история, литература, традиции, музика и кино. Курсът ще бъде включен в редовната програма по български език през пролетния семестър на учебната 2007/08 г.

*

В заключение трябва да отбележим, че през януари 2007 г. се навършват 115 години от началото на първия курс по „новобългарски“. Тази годишнина е оправдан повод да се опитаме да реконструираме историята на българистиката в най-стария университет в Швеция, преди времето и събитията да успеят да заличат част от следите за нейното съществуване. Основният аргумент при избора на фактите е представянето на онези моменти, които очертават нейната специфика. За повече от едно столетие българистиката в Упсала от спорадични единични курсове по български език успява да се установи като редовна академична дисциплина с подчертан езиковедски профил. Наред с годишнината от първия курс би трябвало да отбележим, че от началото на учебната 2007/08 г. по решение на Факултета по езикознание в Упсала български език ще се предлага само като втора специалност. Бъдещето ще определи дали това е новост или връщане към нейната изходна позиция, когато курсът по „новобългарски“ е част от академичната дисциплина „Славянска филология“.

²⁸ За подробно описание на курса вж.: Assenova, D. „How to teach basic Bulgarian in 20 hours?“. — In: Proc. of Conf. of Bulgarian Studies: Bulgarian Language and Literature at the Crossroads of Cultures, Szeged, May 21–22, 2007 (под печат).

Литература

1. Birgegård, U. The History of Slavistics in Sweden. — *Beiträge zur Geschichte der Slawistik in den nichtslawischen Ländern*. Wien, 2005, pp. 151–196.
2. Дамянова, Ж. Към историята на изучаването на български език в университета в Упсала. — *Uppsala Slavic Papers* 13:2, pp. 33–43.
3. Хулт, А. Българистиката в Швеция. — *Uppsala Slavic Papers* 13:1, pp. 285–303.
4. Ekblom, R. Zur bulgarischen Aussprache. — *Studier i modern språkvetenskap VI*, Uppsala, 1917, pp. 137–171.
5. Vymazal, Fr. *Die Kunst die Bulgarische Sprache durch Selbstunterricht leicht und schnell zu erlernen*. Wien A. Hartleben's Verlag, 1888.
6. Вълчев, Г. Българистиката в Упсала. — В: *Българистика и българисти*. С., 1981, с. 264–268.
7. *Uppsala universitets Katalog*: Каталози на Упсалския университет от 1892 до 1972 г.

Даниела Асенова

Българиликата в Лодзкия университет

1. История на Катедрата по южнославянски филологии.

Преподаването на славянски езици и литератури в Лодзкия университет е свързано с основаването му непосредствено след Втората световна война. Във Филологическия факултет работят известните полски лингвисти Зджислав Щибер и Карол Дейна; по тяхна инициатива до средата на 50-те години на XX в. в полонистичните катедри факултативно се преподават славянски езици.

През 1995 г., след едно прекъсване от около 40 години, по инициатива на тогавашния ръководител на Катедрата по история на полския език проф. Мария Каминска, към нея се създава „Славянска филология“ със специализация „Българска филология“. Първоначалният етап на дейност не беше лек, преподавателският колектив се състоеше от: един редовен професор (проф. д-р хабил. Малгожата Коритковска, ръководител на специалността); един лектор по български език пред защита на докторска дисертация (Георги Минчев); един доктор и двама асистенти с полонистично образование. Последователно преподаването се разшири в посока на други южнославянски езици — словенски и сръбски. През 1997 г. специалността се отдели от Катедрата по история на полския език и се обособи като отделно преподавателско-научно звено — Катедра по славянска филология, от 2006 г. като Катедра по южнославянски филологии — едно название, което за момента най-адекватно отговаря на спецификата на преподаване и е свързано с тристепенната форма на обучение, както и с насоките на научноизследователска дейност. През учебната 2006/07 година на пълен щат в катедрата работят: един редовен професор (проф. д-р хабил. Малгожата Коритковска, ръководител на катедрата); четирима университетски професори; един доцент; четирима доктори; шестима лектори по южнославянски езици (трима по български език) и двама асистенти.

От 1996 г. към Катедрата е създаден студентски кръжок „Св. св. Кирил и Методий“, който през изминалите 10 години се превърна в една от най-активните младежки научни организации в Лодзкия университет.

2. Преподавателска дейност.

От 2006 г. в Катедрата по южнославянска филология е въведена тристепенна форма на обучение: лицензиат (бакалавърска степен), магистратура и докторат. Преподават се български, сръбски и словенски език, литератури и култури, разглеждани в балкански и по-общ — славянски контекст. Специално внимание се обръща на съпоставителното езикознание, палеосла-

вистиката (палеография и текстология) и на проблематиката, свързана с възникването и особеностите на националните литератури на балканските славяни.

До учебната 2005/2006 г. в Катедрата са защитени общо 92 българистични магистърски работи: 38 в областта на езикознанието (с научен ръководител проф. д-р хабил. Малгожата Коритковска) и 54 в областта на историята на славянските литератури, палеославистика и балкански фолклор (с научен ръководител проф. д-н Георги Минчев). За нивото на подготовкa на студентите българисти говори фактът, че някои от защитените магистърски работи печелят награди на общополски конкурси за дипломни работи с хуманитарен профил, а наши абсолвенти са докторанти и асистенти в други полски университети и научни институти на ПАН.

В Катедрата по южнославянски филология са защитени 9 доктората, 6 от които българистични. През 1996 г. Георги Минчев защити докторска дисертация на тема: *I nuovi Fogli Slavi del Sinai (un frammento glagolitico del X-XI sec.)*. Работата е посветена на филологичен и литургичен анализ на откритите през 70-те години на XX в. в Синайския манастир „Св. Екатерина“ фрагменти от *Синайския евхологий*.

През 2002 г. Иван Петров защити дисертация на тема: *Изразяване на полипредикативните структури в развоja на българския език* (научен ръководител проф. д-р хабил. Малгожата Коритковска). Подобни изследвания бяха разработвани първоначално на ниво магистърски работи или като по-малки теми, паралелно с проучванията върху езиковата синхрония. Дисертацията на д-р И. Петров е публикувана¹. През 2003 г. в Катедрата бе защитен дисертационният труд на Малгожата Сковронек на тема: *Култът към архангел Михаил в средновековната култура на балканските православни славяни* (научен ръководител проф. д-р Георги Минчев)². В работата се проследяват възникването и проявите на култа към небесния архистратиг в няколко вида културни текстове: официална литература, псевдоканонични творби, иконография и фолклор.

Поредните три българистични дисертации (две езиковедски и една литературоведска) бяха защитени през 2006 г. Юлия Mazurkiewicz-Sulkowska подготви труд на тема: *Inchoatywne gлаголи в български, полски и белоруски* (научен ръководител проф. д-р хабил. Малгожата Коритковска). Съпоставителното изследване показва разликите в областта на лексикализация на инхоативната семантична структура в представители на трите

¹ I. Petrow, *Wyrażanie struktur polipredykatywnych w rozwoju języka bułgarskiego*. Łódź, 2007.

² Дисертацията е под печат.

основни групи славянски езици. Агата Мокшицка представи за защита труд на тема: *Аналитичните предикатори в литературния български език (синхронен и диахронен план)* (научен ръководител проф. д-р хабил. Малгожата Коритковска), съсредоточавайки се на групата от т. нар. информативни предикатори. И двете работи са сериозни изследвания, реализирани на базата на богат езиков материал. Паралелно с подготовката на дисертационните трудове от няколко години езиковедски колектив реализира проект за издаването на *Българо-полски речник на аналитичните предикатори*³. В момента се работи върху окончателната редакция на текста, предвижда се той да бъде издаден и да служи като помагало в преподаването по български език и в преводите от/на български език.

През същата година дисертация на тема: *Творчеството на българския писател йеросхимонах Спиридон Габровски (средата на XVIII в.–1824 г.)*, защити Беата Котик (научен ръководител проф. д-р Георги Минчев). Трудът е първата монография, посветена на автора на *История, во кратце*, чието книжовно дело е повлияно едновременно от идеите на късния балкански исихазъм и от възрожденския дух на епохата.

В катедрата се обучават четирима докторанти българи: двама езиковеди и двама литературоведи. Две от работите са пред защита. Първата, на магистър Агата Кавецка (с научен ръководител проф. д-р хабил. Малгожата Коритковска), разглежда развитието на категорията определеност в историята на българския и сръбския език, а втората, на магистър Анджей Колонтай (научен ръководител проф. д-р Георги Минчев) е съпоставително изследване на фолклорните легенди и предания, свързани с изграждането на сакрални обекти. Две от работите са в начален етап на изследване. Първата е посветена на проблемите на превода на полски исторически романти на български език, а втората – на разпространението на популярната преводна литература на Балканите.

Повишаването на научната квалификация на преподавателите продължава и на следдокторско ниво. През 2003 г. на основата на хабилитационния труд *Света книга–икона–обред*⁴ титлата „доктор на филологическите науки“ бе присъдена на д-р Георги Минчев. Монографията е опит за анализ на взаимодействието на лингвични и литературни (канонични и псевдоканонични) текстове с фолклора и иконографията на балканските славяни. В катедрата е подгответ още един хабилитационен труд, посветен на поетиката

³ В проекта участват докторанти и една магистрантка, подготвила дипломна работа, посветена на аналитичните предикатори в съвременния български и полски език.

⁴ G. Minczew, Święta księga – ikona – obrzęd. Teksty kanoniczne a ich funkcjonowanie w sztuce sakralnej i folklorze Słowian na Bałkanach. Łódź, 2003.

на Вазовия роман *Под игото*. Авторът, доц. д-р Илия Пачев, е предал работата си за печат и чака отварянето на процедура за присъждането на титлата „доктор на филологическите науки“⁵.

3. Научноизследователска дейност.

Не е лесно да се представи изчерпателно научната продукция на колектива, особено ако се вземе предвид фактът, че провежданите изследвания обхващат различни славянски езици и култури (включително полски език и литература). В настоящия текст ще се спрем само на някои по-важни българистични проучвания и научни проекти.

A. Езикознание. Посветените на българския език изследвания се отнасят преди всичко към съвременното му състояние (синхронен план); част от тях е посветена на развойните процеси в историята на езика (диахронен план). И двете направления са важни за нас: отговарят на преподавателските и кадрови нужди на Катедрата по южнославянски филологии и на научните интересни на членовете ѝ. Теоретична и методологична основа на повечето работи е моделът, в който семантичното ниво е база за установяването на средствата за изразяване в езика на изследваните семантични категории. Посоченият модел е валиден и за синхронните, и за диахронните проучвания.

Важно място в разработките, свързани с езиковата синхрония, заемат съпоставителните изследвания, провеждани от полско-българския колектив на *Българо-полската съпоставителна граматика*⁶. В рамките на този проект са подгответи и издадени два тома, посветени на семантичните категории имперцептивност и интерогативност в частта въпроси за решение⁷. Следващата голяма тема от съпоставителен характер, реализирана като издание, се отнася до кондензационните процеси (процеси на номинализация) в структурата на изречението. Проектът бе реализиран като ГРАНТ, финансиран от полския Комитет за научни изследвания, в съавторство с български учен и в сътрудничество с Университета „Николай Коперник“ в Торун⁸.

През 2004 г. започна работата по научна тема, свързана със синтаксиса на българския език през XVII–XVIII в. Тази проблематика е интересно

⁵ I. Paczew, *Gatunek-historia-tożsamość. Poetyka powieści Iwana Wazowa „Pod jarzmem“* (под печат).

⁶ Съвместен проект на Института за славистика на ПАН и Института за български език на БАН.

⁷ Por.: M. Korytkowska, R. Roszko, *Modalność imperceptywna*, [w serii:] *Gramatyka konfrontatywna bułgarsko-polska*, t. 6, cz. 2. Warszawa, 1997; M. Korytkowska, *Modalność interrogatywna*, [w serii:] *Gramatyka konfrontatywna bułgarsko-polska*, t. 6, cz. 4. Warszawa, 2004.

⁸ Por. M. Korytkowska, V. Małdziewa, *Od zdania złożonego do zdania pojedynczego (nominalizacja argumentu propozycjonalnego w języku polskim i bułgarskim)*. Toruń, 2002.

поле за научни изследвания особено ако се отчете фактът, че в богатата научна литература върху българските дамаскини синтактичното ниво не е разработено изчерпателно. Подготвеното в рамките на проекта проучване *Исследования синтаксической системы в болгарских дамаскинах* е готово за печат (автори М. Коритковска, И. Петров).

Представеният преглед на лингвистичните теми и проекти не е пълен, по-големите теми се съпътстват от по-малки разработки, свързани напр. с: отношението между резултативност и темпоралност; диатеза; каузативни предикатори и синтактични особености на изреченията, чрез които те се изразяват; избрани лексикографски и лексикологически проблеми; особености на езика на пропагандата и др. В момента в Катедрата продължава работата по съпоставителни, семантично-синтактични изследвания. Подготвя се за издаване еднотомна съпоставителна българо-полска граматика, замислена като университетски учебник.

Б. Палеославистика и народна култура. Още от създаването на Катедрата по южнославянски филологии в нея редовно се преподават старобългарски език, кирилска палеография, старобългарска литература и южнославянски фолклор. Научните изследвания са насочени към палеографията и текстологията на кирилските паметници с акцент върху ръкописите от XIV—XVIII в.; анализ на псевдоканоничната и реторична проза на южните славяни; диахронни езиковедски проучвания на езика на паметници от различни редакции; отношение между литературен паметник—иконография—фолкорен наратив; жанрови особености на религиозните фолклорни прозаични жанрове; проблеми, свързани с превода от старобългарски на съвременен език. В рамките на три ГРАНТ-а, финансиирани от Лодзкия университет, бяха проучени няколко сборника със смесено съдържание от XV—XVII в. Разчетените от ръкописите творби бяха използвани в издадената антология от старозаветни псевдоканонични творби в полски превод⁹. Липсата на достатъчно преведени на полски език произведения на средновековните южнославянски литератури и на фолклорни текстове, които биха могли да бъдат използвани в преподаването, стимулира колектив от научни работници, докторанти и студенти от горните курсове в подготовката и издаването на още две преводни антологии: на старобългарски агиографски произведения¹⁰ и на български приказки и фолклорни легенди¹¹.

В момента колектив от Катедрата работи върху проект за изготвянето на база данни на славянския старозаветен псевдоканоничен корпус. Първо-

⁹ *Apokryfy i legendy starotestamentowe Słowian południowych*, pod red. G. Minczewa i M. Skowronek, Kraków, 2006.

¹⁰ *Ziemscy aniołowie – niebiańscy ludzie. Anachoreci w bułgarskiej literaturze i kulturze*, wyb. istęp G. Minczew, Białystok, 2002.

¹¹ *Złota moneta za słowo. Bułgarskie bajki i legendy ludowe*, wybór istęp G. Minczew, Łódź, 2006.

началните резултати от работата бяха докладвани на Международната конференция *Biblia Slavorum Apocryphorum. I. Vetus Testamentum*¹².

В. Литература. Изследванията по история на южнославянските литератури и теоретично-литературните проучвания са съсредоточени върху проблематиката, свързана с възникването на модерните национални литератури през XVIII–XIX в., процесите на митологизация в литературите на южните славяни през XIX в., въпроси на поетиката на прозаичните жанрове в българската литература през следосвобожденския период. През 2000–2001 г. Г. Минчев участва в международен проект (с учени от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и Карловия университет в Прага) на тема: *Литературни мистификации и етническа идентичност в славянския национален дискурс*¹³.

Увеличаването на преподавателския колектив и разработването на все повече специализирани научни теми и проекти даде възможност за обособяването на нови научно-преподавателски звена в рамките на Катедрата. От месец март 2007 г. към нея са създадени три специалности:

- езикознание (с ръководител проф. д-р хабил. Малгожата Коритковска);
- палеославистика и народна култура (с ръководител проф. д-р Георги Минчев);
- литературознание (с ръководител проф. д-р Ядвига Собчак).

4. Научни конференции и периодика.

Събития в научния живот на Катедрата по южнославянски филологии бяха четирите организирани от нашето звено международни конференции с интердисциплинарен характер. Докладите от всички конференции са публикувани или са под печат. Първата от тях, *Междуду високата и ниска култура*, бе проведена през 2000 г. и беше посветена на паметта на проф. Тереса Домбек-Виргова, която през последните няколко години от живота си преподаваше българска литература в Катедрата¹⁴. През 2004 г. бе организирана конференцията *Реторично-проповедническата проза на южните славяни*, посветена предимно на дамаскинарската литература като езиков, книжовен и културен феномен¹⁵. Процесите на демократизация в славянските езици след политическите промени от края на 80-те години на XX в. бяха

¹² G. Minczew, M. Skowronek, *Projekt elektronicznej bazy danych słowiańskich apokryfów starotestamentowych*, – B: Fundamenta Europaea, t. VI, 2007 (под печат).

¹³ Резултатите от проекта бяха докладвани на организираната през 2001 г. в Ухерске Храдище международна конференция. Вж.: *Literární mystifikace, etnické mýty a jejich úloha při formování národního vědomí*, – B: Studie Slováckého Muzea, t. 6, Uherské Hradiště, 2001.

¹⁴ *Miedzy kulturą niską a wysoką. Zjawiska językowe, literackie, kulturowe. Pamięci prof. dr hab. T. Dąbek-Wirgowej*, red. M. Korytkowska, Z. Darasz, G. Minczew, Łódź, 2001.

